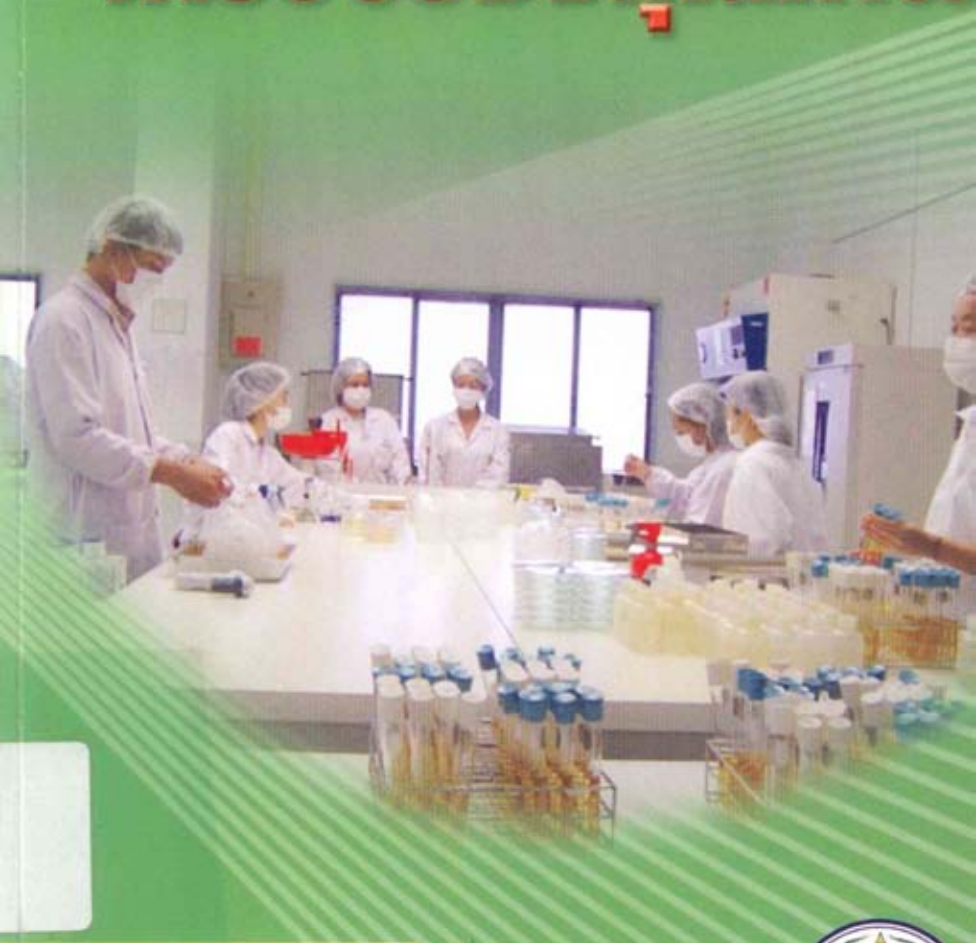

จุลินทรีย์ในอาหารและ การรับรองคุณภาพ

กลุ่มพัฒนาระบบตรวจสอบและจอกใบรับรอง
คุณภาพสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออก
สำนักวิจัยและพัฒนาหลังการเก็บเกี่ยวและแปรรูปผลิตผลเกษตร
กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จุลินทรีย์ในอาหารและการรับรองคุณภาพ

ISBN 974-436-532-3

ผู้จัดทำ สมคิด รื่นภาควุฒิ

ผู้จัดพิมพ์ กลุ่มพัฒนาระบบตรวจสอบและออกใบรับรองคุณภาพ
สินค้าเกษตรเพื่อการส่งออก
สำนักวิจัยและพัฒนาวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว
และแปรรูปผลิตผลเกษตร
กรมวิชาการเกษตร จตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์ 0-2579-6425 โทรสาร 0-2940-6996
โทรสาร 0-2940-6996

ลิขสิทธิ์ของกรมวิชาการเกษตร

A00013372

ห้ามคัดลอกข้อความหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

พิมพ์ครั้งที่ 1 กันยายน 2548

จำนวนพิมพ์ 500 เล่ม หน้า 120 หน้า

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
โทร. 0-2561-4590-6 Fax : 0-2941-1230

ห้องสมุด

กรมวิชาการเกษตร

จุลินทรีย์ในอาหารสัตว์

การรับรองคุณภาพ

กรมวิชาการเกษตร

กลุ่มพัฒนาระบบตรวจสอบและออกใบรับรอง

คุณภาพสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออก

สำนักวิจัยและพัฒนาหลังการเก็บเกี่ยวและแปรรูปผลิตผลเกษตร

กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรมวิชาการเกษตร

คำนำ

หนังสือจุลินทรีย์ในอาหารและการรับรองคุณภาพ จัดเรียบเรียงขึ้นโดยการรวบรวมความรู้จากหนังสือจุลชีววิทยาและคลินิคหลายสาขา รวมทั้งจากประสบการณ์ของผู้เขียนที่ได้ไปดูงานแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้เชี่ยวชาญจากองค์การอาหารและยาหลายประเทศ และจากการได้ทำงานในสาขาวิชานี้มานานพอสมควร เพื่อให้ผู้อ่านได้ทั้งความรู้ทางด้านเชื้อจุลินทรีย์ที่มีอยู่ในอาหาร การปนเปื้อนในธรรมชาติ การปนเปื้อนในโรงงานผลิต การทำให้เกิดโรคและวิธีการกำหนดคุณภาพของอาหารด้านจุลินทรีย์ รวมถึงมาตรฐานที่ใช้ทั้งในและต่างประเทศ (บางฉบับอาจมีการเปลี่ยนแปลงบ้าง ขอให้ผู้ใช้สอบถามเพิ่มเติมด้วย) ผู้เขียนจึงหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อพนักงานตรวจสอบ ผู้ประกอบการผลิต และส่งออก ตลอดจนผู้บริโภคด้วย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ยันทกา ไส้ทอง และอาจารย์ปราโมทย์ ธรรมรัตน์ ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษาและให้กำลังใจมาโดยตลอด และขอบคุณน้อง ๆ ทุกคนที่ช่วยเหลือในการพิมพ์ต้นฉบับ โดยเฉพาะคุณจันทน์ เกตุสาภา ขอมอบกุศลที่เกิดจากความรู้และประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้ ให้กับคุณแม่เนื่องในโอกาสวันแม่ด้วย

สมิตติ รื่นภาควุฒิ

สารบัญ

ข้อมูลเกี่ยวกับจุลินทรีย์ในอาหาร	3
แบคทีเรีย	3
ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรีย	4
ยีสต์	5
ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของยีสต์	5
เชื้อรา	6
ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของเชื้อรา	6
จุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรคที่ตรวจพบในอาหาร	9
<i>Bacillus cereus</i>	9
<i>Clostridium perfringens</i>	9
<i>Escherichia coli</i>	9
Fecal Streptococci	9
<i>Salmonella</i>	10
<i>Vibrio parahaemolyticus</i>	10
<i>Yersinia</i>	10
<i>Clostridium botulinum</i>	10
<i>Staphylococcus aureus</i>	10
<i>Aspergillus flavus</i>	11
จุลินทรีย์ที่ปนเปื้อนในโรงงานผลิตอาหาร	15
แหล่งที่มาของจุลินทรีย์	15
ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มปริมาณของจุลินทรีย์	16
การตรวจเชื้อจุลินทรีย์ในอาหารเพื่อรับรองคุณภาพ	21
Indicator Organisms	21
จุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรค	22
คุณสมบัติเฉพาะของจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรคแต่ละชนิด	23

การกำหนดคุณภาพของอาหารและการตรวจสอบทางจุลชีววิทยา	31
วิธีการกำหนดคุณภาพของอาหารทางจุลชีววิทยา	31
ข้อที่ควรคำนึงถึงสำหรับการกำหนดมาตรฐานอาหารทางจุลชีววิทยา	32
การกำหนดชนิดและปริมาณจุลินทรีย์ที่ตรวจพบเพื่อรับรองคุณภาพอาหาร	32
มาตรฐานอาหารทางจุลชีววิทยา	37
มาตรฐานอาหารทางจุลชีววิทยาของประเทศนิวซีแลนด์ตามแบบคณะกรรมการอาหารระหว่างประเทศ International Commission on Microbiological Specification for Foods (ICMSF)	38
มาตรฐานอาหารทางจุลชีววิทยาตามองค์การอาหารเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO)	43
มาตรฐานอาหารทางจุลินทรีย์ของสินค้านำเข้าประเทศออสเตรเลีย (ประกาศใช้ August 1992)	49
เกณฑ์คุณภาพทางจุลชีววิทยา ของอาหารและภาชนะสัมผัสอาหาร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข	51
มาตรฐานด้านจุลชีววิทยาสำหรับสินค้าปศุสัตว์ (ประกาศใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2543)	55
มาตรฐานเฉพาะสินค้าปศุสัตว์สำหรับการส่งออก (ประกาศใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2543)	59

กรมวิชาการเกษตร

ข้อมูลเกี่ยวกับจุลินทรีย์ในอาหาร

ข้อมูลเกี่ยวกับจุลินทรีย์ในอาหาร

จุลินทรีย์ หมายถึง สิ่งมีชีวิตขนาดเล็กมาก บางชนิดมองด้วยตาเปล่าไม่เห็นต้องอาศัยกล้องจุลทรรศน์ในการดู จุลินทรีย์โดยทั่วไป หมายถึง แบคทีเรีย ยีสต์ รา สาหร่าย โปรโตซัว และไวรัส แต่ในอาหารแล้วเมื่อพูดถึงจุลินทรีย์มักจะคำนึงถึงเฉพาะเชื้อแบคทีเรีย เชื้อรา และเชื้อยีสต์ จุลินทรีย์เหล่านี้จะมีทั้งประโยชน์และโทษ ประโยชน์ของจุลินทรีย์ในอาหาร ได้แก่ การเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการเช่นจุลินทรีย์ในนมเปรี้ยว เพิ่มคุณภาพของอาหาร เช่น เชื้อยีสต์น้ำมะพร้าว หรือยีสต์อายุในการเก็บรักษา เช่น จุลินทรีย์ในอาหารหมักดอง ได้แก่ ผักผลไม้ดอง เต้าเจี้ยว แหนม ปลาร้า ปลาสาม และจุลินทรีย์ที่ใช้ในอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น เชื้อยีสต์และราในการทำขนมปัง เบียร์ เหล้า ไวน์ น้ำส้มสายชู เชื้อแบคทีเรียในอุตสาหกรรมทำผงชูรส การผลิตเอนไซม์ย่อยแป้ง เป็นต้น แต่จุลินทรีย์บางพวกเมื่อปะปนลงในอาหารแล้วทำให้เกิดการเน่าเสียจนบริโภคไม่ได้ บางชนิดสร้างสารพิษในอาหาร เช่น สารอะฟลาท็อกซิน สารบอ툴ิน ทำให้ผู้บริโภคถึงตายได้ จุลินทรีย์บางชนิดเป็นเชื้อโรค เมื่อปะปนอยู่ในอาหารและเพิ่มจำนวนขึ้น เมื่อรับประทานอาหารนั้นแล้วจะทำให้ท้องเดิน อาเจียน เป็นไข้ หรืออาจทำให้ถึงตาย เช่น เชื้ออหิวาตกโรค

แบคทีเรีย (Bacteria)

เป็นจุลินทรีย์เซลล์เดียวมีขนาดเล็ก มีรูปร่างหลายแบบ ทั้งทรงกลม (Coccus) แท่ง (Rod) และเป็นเกลียว (Spiral) เซลล์อาจเรียงตัวเป็นสาย (Chain) หรือเกาะกันเป็นกลุ่ม ใน 1 มิลลิเมตรจะมีแบคทีเรียได้สูงถึง 10^{12} เซลล์ แบคทีเรียจะแบ่งตัวได้อย่างรวดเร็ว จาก 1 เป็น 2 เซลล์ ทุกๆ 20 นาที (โดยประมาณขึ้นอยู่กับชนิดของแบคทีเรีย) ดังนั้นเมื่อมีแบคทีเรียเพียง 1 เซลล์ ปนลงในอาหารเพียง 8-10 ชั่วโมงจะมีแบคทีเรียมากกว่า 1 ล้านเซลล์

แบคทีเรียบางชนิดสามารถสร้างแคปซูล บางชนิดสร้างสปอร์ หรือบางพวกจะเกาะกันเป็นกลุ่มก้อน ทำให้แบคทีเรียพวกนี้สามารถทนความร้อนได้สูงเกินอุณหภูมิน้ำเดือด ยากที่จะทำลายให้เชื้อหมดไปได้ บางชนิดสามารถสร้างสีได้ เมื่อเจริญในอาหารทำให้มีสีแดง สีเหลืองเกิดขึ้นได้ แบคทีเรียถูกแบ่งเป็น 2 กลุ่มตามการติดสีที่ย้อมด้วยวิธีแกรม คือ แกรมลบสีแดง และแกรมบวกสีน้ำเงิน

ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรีย

1. **สารอาหาร** แบคทีเรียส่วนใหญ่เจริญได้ดีในอาหารประเภทเนื้อสัตว์ ซึ่งมีสารอาหารต่างๆ สูง

2. **ความเป็นกรด-ด่าง (pH)** ของอาหาร ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงในการเจริญและทำลายจุลินทรีย์ แบคทีเรียโดยทั่วไปจะไม่ทนต่อสภาวะที่เป็นกรด ส่วนใหญ่มักเจริญได้ดีในช่วง pH 5.5-7.0 และแบคทีเรียที่อยู่ในอาหารที่มีความเป็นกรดสูง จะทนความร้อนได้น้อยกว่าในขณะที่อยู่ในอาหารที่มีความเป็นกรดน้อยกว่า

3. **Aw** แบคทีเรียต้องการความชื้นและปริมาณน้ำที่ใช้มากกว่าราและยีสต์ ดังนั้นอาหารที่มีค่า Aw สูง ตั้งแต่ 0.9 ขึ้นไปจะเกิดการเน่าเสียได้ง่ายโดยแบคทีเรีย

4. **ปริมาณออกซิเจน** แบคทีเรียแต่ละชนิดต้องการปริมาณออกซิเจนในการเจริญเติบโตต่างกัน ดังนี้

4.1) **Aerobic bacteria** คือ แบคทีเรียที่ต้องการออกซิเจนในการเจริญเติบโต เช่น เชื้อ *Escherichia coli* และ *Pseudomonas*

4.2) **Anaerobic bacteria** คือ แบคทีเรียสามารถเจริญได้ในสภาพที่ไม่มีออกซิเจน เช่น คลอสทริเดียม (*Clostridium*)

4.3) **Facultative bacteria** คือ แบคทีเรียที่สามารถเจริญได้ทั้งในสภาพที่มีออกซิเจนและไม่มีออกซิเจน เช่น สตาฟีโลคอคคัส (*Staphylococcus*), แล็กติกแอซิกแบคทีเรีย (*Lactic acid bacteria*)

5. **อุณหภูมิ** แบคทีเรียแต่ละประเภทมีอุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับการเจริญต่างกัน สามารถแบ่งกลุ่มแบคทีเรียตามอุณหภูมิที่เจริญได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

5.1) **ไซโครไฟล์ (Psychrophile)** หมายถึง กลุ่มแบคทีเรียที่ชอบความเย็นสามารถเจริญได้ที่อุณหภูมิ 0-5 องศาเซลเซียส และเจริญได้อย่างรวดเร็วที่อุณหภูมิ 15-20 องศาเซลเซียส

5.2) **มีโซไฟล์ (Mesophile)** หมายถึง แบคทีเรียที่เจริญได้ที่อุณหภูมิ 10-50 องศาเซลเซียส และเจริญได้ดีที่ 30-40 องศาเซลเซียส แบคทีเรียส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับอาหารจะอยู่ในประเภทนี้

5.3) **เทอร์โมไฟล์ (Thermophile)** หมายถึง แบคทีเรียที่เจริญได้ดีที่อุณหภูมิสูงกว่า 45 องศาเซลเซียส อุณหภูมิที่เหมาะสมคือ 50-55 องศาเซลเซียส

6. สารยับยั้งการเจริญของแบคทีเรีย ได้แก่ กรดเบนโซอิก โปรปีโอเนต แแทนนิน สารพวกนี้อาจอยู่ในอาหารโดยธรรมชาติ หรือเติมในกระบวนการผลิต

ยีสต์ (Yeast)

ยีสต์จัดอยู่ในกลุ่มของเชื้อรา (Fungi) แต่การขยายพันธุ์จะเจริญโดยการแตกหน่อ (budding) เซลล์อาจแยกจากกันหรือติดกันเป็นสาย (Pseudomycelium) ขนาดของเซลล์จะใหญ่กว่าเซลล์ของแบคทีเรีย ยีสต์ที่พบมากในอาหารคือ *Saccharomyces* และยีสต์ที่เป็นสาเหตุที่ทำให้อาหารเสียได้แก่ *Rhodotorura*, *Schizosaccharomyces* และ *Candida*

ยีสต์เป็นจุลินทรีย์ที่เจริญได้ดีในอาหารที่มีปริมาณน้ำตาลมาก เช่น น้ำผลไม้ และผลไม้แห้ง นอกจากนี้สามารถทนต่ออาหารที่มีกรดได้ดี เช่น น้ำผลไม้และผักดอง เป็นต้น ยีสต์ไม่ทนต่อความร้อนแต่อยู่รอดได้ที่อุณหภูมิต่ำ สปอร์ของยีสต์ไม่ทนต่อความร้อนเช่นกัน ความร้อนที่อุณหภูมิเพียง 77 องศาเซลเซียสเท่านั้นก็สามารถทำลายสปอร์ของยีสต์ได้ ซึ่งเป็นคุณสมบัติตรงกันข้ามกับคุณสมบัติของสปอร์ของแบคทีเรียที่สามารถทนความร้อนได้ดีมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของยีสต์

1. อาหาร ยีสต์จะเจริญได้ดีในอาหารที่มีน้ำตาล เช่น น้ำผลไม้ น้ำเชื่อม หรืออาหารที่มีรสเปรี้ยว pH ประมาณ 3.0-5.0

2. ความชื้น ยีสต์ต้องการความชื้นในการเจริญมากกว่าเชื้อราแต่น้อยกว่าเชื้อแบคทีเรีย

3. ปริมาณออกซิเจน ยีสต์เจริญได้ทั้งในสภาพที่มีออกซิเจนและไม่มีออกซิเจน ในสภาพมีออกซิเจนยีสต์จะเปลี่ยนน้ำตาลเป็นคาร์บอนไดออกไซด์และน้ำ ส่วนในสภาพไม่มีออกซิเจนยีสต์จะเปลี่ยนน้ำตาลเป็นแอลกอฮอล์

4. อุณหภูมิ ยีสต์สามารถเจริญได้ในอุณหภูมิที่กว้างมาก ตั้งแต่ 6-40 องศาเซลเซียส แต่อุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับการขยายพันธุ์ คือ 25-30 องศาเซลเซียส

เชื้อรา (Mould)

เชื้อราเป็นจุลินทรีย์ที่สร้างเส้นใย มีรูปร่างลักษณะและสีต่างๆ ที่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่า เซลล์ของเชื้อราจะต่อกันเป็นเส้นใยและบางชนิดจะสร้างสปอร์ตรงปลายของเส้นใยเพื่อขยายพันธุ์ สปอร์มีหลายสี เช่น เหลือง เขียว น้ำตาลดำ โดยทั่วไปเชื้อราเจริญได้ช้ากว่ายีสต์และแบคทีเรีย ดังนั้นในอาหารที่เหมาะสมสำหรับการเจริญของจุลินทรีย์ในระยะแรกเชื้อราจะเจริญได้ช้ากว่า ส่วนยีสต์และแบคทีเรียเจริญได้เร็วกว่า ราบางชนิดที่ขึ้นในอาหารมีเส้นใยเกาะกันอย่างหลวมๆ บางชนิดเกาะติดกันแน่น บางชนิดเป็นผง บางชนิดฟูแผ่กระจาย บางชนิดสามารถสร้างเมล็ดสีแล้วปล่อยลงในอาหาร ดังนั้นจะเห็นอาหารที่มีเชื้อราขึ้นจะมีสีต่างๆ

เชื้อราเป็นปัญหาสำคัญของวงการอุตสาหกรรมทั่วไป เนื่องจากสามารถทนต่อสภาวะแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมได้ดี เช่น ในอาหารแห้งที่มีปริมาณความชื้นเพียงเล็กน้อยก็สามารถเจริญและทำให้อาหารเสียได้ อาหารที่เสียจากเชื้อราส่วนใหญ่ได้แก่ ธัญพืช และถั่ว ตัวอย่างเชื้อราที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เช่น *Penicillium*, *Aspergillus* และ *Rhizopus*

ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของเชื้อรา

- 1. สารอาหาร** เชื้อราจะใช้อาหารได้หลายชนิด เพราะเชื้อราสามารถสร้างน้ำย่อยได้หลายชนิด เช่น Amylase, Pectinase, Cellulase เป็นต้น
- 2. ความเป็นกรด-ด่าง (pH)** เชื้อราสามารถเจริญได้ในช่วง pH ที่กว้างคือ 2.0-8.5 และจะชอบเจริญในสภาพที่ค่อนข้างเป็นกรด
- 3. Aw** เชื้อราจะทนต่อสภาพแวดล้อมที่แห้งได้ดีมากกว่าจุลินทรีย์ชนิดอื่นๆ บางชนิดสามารถเจริญได้ที่ Aw ต่ำถึง 0.65 เช่น *Xeromyces bisporus* เชื้อราโดยทั่วไปจะเจริญได้ในช่วง 0.62-0.99
- 4. ปริมาณออกซิเจน** เชื้อราจะเจริญในสภาพที่มีออกซิเจน ดังนั้นอาหารในภาชนะปิดสนิท หรืออาหารกระป๋องจะไม่ค่อยมีปัญหาเน่าเสียเพราะเชื้อรา
- 5. อุณหภูมิ** เชื้อราส่วนมากจะเจริญได้ดีในช่วงอุณหภูมิ 25-30 องศาเซลเซียส แต่มีบางชนิดที่สามารถเจริญได้ดีในที่อุณหภูมิต่ำ 0 ถึง -7 องศาเซลเซียส เช่น *Fusarium*, *Cladosporium* และ *Penicillium* เชื้อราทั่วไปจะไม่ทนความร้อน แต่เชื้อ *Byssochamys fulva* มีสปอร์ที่ทนความร้อนจึงเป็นสาเหตุการเสียของผลไม้กระป๋องและน้ำผลไม้กระป๋องได้

จุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรคที่ตรวจพบในอาหาร

กรมวิชาการเกษตร

กรมวิชาการเกษตร

จุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรคที่ตรวจพบในอาหาร

Bacillus cereus ปนเปื้อนมากับดิน ทราย เครื่องมือ ตลอดจนคน มักทำให้ผลิตภัณฑ์นมเสียเกิดการตกตะกอน เนื่องจากเอนไซม์โปรติเอสที่เชื่อผลผลิตขึ้น นอกจากนี้ยังอาจพบแบคทีเรียดังกล่าวในเนื้อ ชุป ไส้กรอก ผัก ข้าวผัด ตลอดจนอาหารที่ผ่านการหุงต้มมาแล้วปล่อยทิ้งไว้จนเย็นเป็นเวลานานแล้วจึงบริโภค ความเป็นพิษจะเกิดเมื่อได้รับเชื้อในอาหารมากกว่า 10^5 เซลล์/กรัม อาหารจะแสดงอาการอาหารเป็นพิษหลังจากได้รับเชื้อเข้าไป 8-16 ชั่วโมง อาการของโรคได้แก่ คลื่นเหียน ท้องเป็นตะคริว ถ่ายเป็นน้ำ บางครั้งอาเจียน จะแสดงอาการอยู่นาน 1 วัน หรือมากกว่านี้ การป้องกันเชื้อทำได้โดยลดอุณหภูมิของอาหารลงโดยเร็ว หรืออุ่นอาหารให้ร้อนมีอุณหภูมิอย่างต่ำที่ 65 องศาเซลเซียส ส่วนอาหารที่เย็นแล้วก่อนบริโภคต้องทำให้ร้อนใหม่

Clostridium perfringens เป็นแบคทีเรียที่สร้างสปอร์ได้ มักพบสปอร์ของเชื้อในอาหารสด ในดิน ของโสโครก ตลอดจนอุจจาระสัตว์ และที่พบมากที่สุดคือเนื้อสุกแล้วปล่อยให้เย็นลงอย่างช้าๆ หรืออาหารที่ทิ้งไว้นานก่อนบริโภค อาการของโรคจะแสดงหลังจากได้รับเชื้อ 8-14 ชั่วโมง จะมีอาการปวดท้อง กะทันหัน ท้องร่วง มีแก๊ส เป็นไข้ คลื่นเหียน และอาจจะอาเจียนบ้าง บางครั้งอาจทำให้มีอาการเฉียบพลันถึงตาย จะป้องกันการระบาดของแบคทีเรียดังกล่าวได้โดยทำอาหารให้เย็นลงอย่างถูกวิธีและรวดเร็วในกรณีที่ต้องอุ่นอาหารอยู่ตลอดเวลาต้องให้มีอุณหภูมิ สูงกว่า 60 องศาเซลเซียส ส่วนอาหารที่เย็นแล้วก่อนบริโภคต้องทำให้ร้อนใหม่

Escherichia coli (Enteropathogenic) อาหารที่พบเชื่อนี้ คือ เนื้อสัตว์ ผลไม้ ผัก และพบในแหล่งน้ำ กรณีที่เชื้อเจริญที่ลำไส้แล้วสร้างสารพิษออกมา จะแสดงอาการหลังจากได้รับเชื้อ 8-44 ชั่วโมง เกิดอาการ อาเจียน ชาน้ำ ซีด ส่วนเชื้ออีกส่วนหนึ่งจะไม่สร้างสารพิษแต่จะลุกลามและทำลายเยื่อลำไส้ แสดงอาการหลังจากได้รับเชื้อ 8-14 ชั่วโมง เกิดอาการเป็นไข้ หนาวสั่น ปวดศีรษะ ตะคริวท้อง และถ่ายเป็นน้ำ เคยมีการระบาดของ *E. coli* ในญี่ปุ่น และอเมริกา ทำให้มีคนตายเพราะบริโภคปลาดิบ และติดเชื้อมาจากการบริโภคผักกาดขาว, แครอท

Fecal Streptococci ตรวจพบเชื้อได้ในระบบทางเดินอาหารของคน และสัตว์ เครื่องในสัตว์ เนื้อ นม มือของพนักงาน ดิน น้ำ อาหารประเภทเนื้อ

ไส้กรอกต่างๆ ไก่ ไช้ผง ผลิตภัณฑ์นม ตลอดจนขนมไส้ครีม แบคทีเรียดังกล่าว หนองหภูมิพาสเจอร์ไรซ์ได้ จึงอาจตรวจพบในบ้านนมพาสเจอร์ไรซ์ จะแสดงอาการ หลังจากได้รับเชื้อเข้าไป 3-18 ชั่วโมง มีอาการคลื่นไส้ อาเจียน และท้องเดิน

Salmonella ตรวจพบในอาหารประเภทสัตว์ปีกและผลิตภัณฑ์ เนื้อปลา ผลิตภัณฑ์ปลา อาหารทะเล นมและผลิตภัณฑ์ ตลอดจนอาหารที่สุกแล้ว และ พบปนเปื้อนในผัก ผลไม้ที่ตัดแต่งพร้อมบริโภค เช่น แคนตาลูป จะแสดงอาการ หลังจากได้รับเชื้อ 12-36 ชั่วโมง มีอาการคลื่นเหียน อาเจียน ปวดท้อง ท้องร่วง ปวดศีรษะ หนาวสั่น ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ กล้ามเนื้อไม่มีแรง เป็นไขอ่อนๆ จะแสดงอาการอยู่ 2-6 วัน บางคนอาจมีอาการนาน 1-8 สัปดาห์

Vibrio parahaemolyticus มักพบในอาหารทะเลทุกชนิด ตลอดจนน้ำนม ไข่ อาหารประเภทเนื้อ ส่วนใหญ่อาหารที่สุกแล้วมักจะเกิดการปนเปื้อนด้วยเชื้อ ภายหลัง จะแสดงอาการหลังจากได้รับเชื้อแล้ว 2-8 ชั่วโมง ปริมาณเชื้อที่ทำให้เกิดโรคต้องมากกว่า 10^5 เซลล์ ทำให้เกิดอาการปวดศีรษะ ท้องเดินเป็นมูกเลือด คลื่นเหียน อาเจียน เป็นไขอ่อนๆ หนาวสั่น อ่อนเพลีย อาการจะหายภายใน 2-5 วัน

Yersinia เป็นแบคทีเรียที่พบในเนื้อสัตว์ นม ตลอดจนอาหารที่ป่นย่อยไว้ จนเย็นจะแสดงอาการหลังจากได้รับเชื้อ 4-33 ชั่วโมง อาการได้แก่ ปวดท้อง เป็นไข้ ปวดศีรษะ ท้องร่วง อาเจียน คลื่นเหียน และหนาวสั่น เป็นต้น

Clostridium botulinum เป็นแบคทีเรียที่ไม่ต้องการอากาศในการเจริญ และสปอร์ทนอุณหภูมิได้สูง ชอบขึ้นบนอาหารที่มีสภาพความเป็นกรด-ด่าง ที่เป็นกลางๆ ประมาณ 6-7 เป็นแบคทีเรียที่ต้องระมัดระวังกันมาก โดยเฉพาะ อุตสาหกรรมแปรรูปเนื้อสัตว์ และอาหารบรรจุกระป๋อง ได้แก่ อาหารทะเล ข้าวโพดฝักอ่อนบรรจุกระป๋อง แบคทีเรียดังกล่าวจะผลิตสารพิษที่เรียกว่า โบทูลิน (botulin) ลงในอาหาร สารพิษดังกล่าวจะมีอันตรายร้ายแรงทำให้เสียชีวิตได้ จะแสดงอาการหลังได้รับสารพิษแล้ว 12-36 ชั่วโมง อาการเริ่มแรกคือ คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเดิน เหนื่อยอ่อน มึนงง ปวดศีรษะ ต่อมามีอาการท้องผูก เห็น ภาพซ้อน กลืนอาหารลำบาก พูดลำบาก ปากแห้ง ลิ้นบวม หากรักษาไม่ทันจะเสียชีวิตในที่สุด

Staphylococcus aureus เป็นแบคทีเรียที่ตรวจพบได้ทั้งในคนและสัตว์ ในน้ำมูก น้ำลาย โดยเฉพาะคนที่เปื้อนไข ฝี บาดแผล หนอง ในน้ำนมที่ได้จาก วัวที่เป็นโรคเต้านมอักเสบ อาหารที่ตรวจพบพิษจากแบคทีเรียตัวนี้ ได้แก่ คัสตาร์ด

ขนมไส้ครีม แยม สัตว์ปีก เนื้อ ผลิตภัณฑ์ปลา ผลิตภัณฑ์นม และผักผลไม้ เช่น เห็ด ข้าวโพดฝักอ่อน อาหารกระป๋องที่มีความเป็นกรดต่ำ ผู้บริโภคจะแสดงอาการเป็นพิษหลังจากได้รับสารพิษแล้ว 1-7 ชั่วโมง อาการได้แก่ ท้องเดิน คลื่นเหียน อาเจียนอย่างรุนแรง ตะคริวท้อง ทनावสัน อ่อนเพลีย ซีด หายใจถี่ และอุณหภูมิของร่างกายลดลง อาการแสดงอยู่ 1-2 วัน

Aspergillus flavus เป็นราที่ถูกเอ่ยถึงมากที่สุดในแง่ของเชื้อที่ผลิตสารพิษ ซึ่งเรียกว่าอะฟลาท็อกซิน (Aflatoxin) เป็นราเขียวที่มักขึ้นบนอาหารแห้ง เช่น ข้าว หอม กระเทียม ขนมหัง สารพิษที่สร้างขึ้นจะทนความร้อนสูงถึง 266 องศาเซลเซียส แต่ถูกทำลายได้ด้วยคลอรีน ความเป็นพิษของสารอะฟลาท็อกซินอาจเกิดเฉียบพลันหรือเรื้อรังก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นกับชนิดและปริมาณของสารพิษที่ได้รับ จำนวนครั้งที่ได้รับสาร นอกจากนี้ขึ้นอยู่กับเพศและอายุของผู้ที่ได้รับสารด้วย

กรมวิชาการเกษตร

bbA.07

ศ16ค

2548

ค.2

16681

กรมวิชาการเกษตร

จุลินทรีย์ที่ปนเปื้อนในโรงงานผลิตอาหาร

กรมวิชาการเกษตร

จุลินทรีย์ที่ปนเปื้อนในโรงงานผลิตอาหาร

แหล่งที่มาของจุลินทรีย์

ในอุตสาหกรรมอาหาร จุลินทรีย์จะติดได้มาจากวัตถุดิบ เช่น ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ น้ำตาล เป็นต้น ในกระบวนการผลิตจากเครื่องมือและพนักงาน ในสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ อากาศ ตลอดจนของเสีย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนแต่เป็นแหล่งของจุลินทรีย์ที่จะปนเปื้อนในอาหารได้ทั้งสิ้น

วัตถุดิบ เป็นแหล่งสำคัญของจุลินทรีย์เริ่มต้น เนื่องจากวัตถุดิบทุกชนิดมักมีจุลินทรีย์ติดมาโดยธรรมชาติอยู่แล้ว เช่น ในผักจะพบแบคทีเรียและราบนผิวใบ ในผลไม้มักจะมียีสต์ และรา ในเนื้อสัตว์จะพบเชื้อแบคทีเรียที่อยู่ในลำไส้ กลุ่ม coliform *E. coli* และพวกเชื้อ *Salmonella* การคัดเลือกวัตถุดิบที่สด สะอาด ใหม่ จะทำให้มีจำนวนจุลินทรีย์ติดมาน้อยหรือการล้างวัตถุดิบให้สะอาดก็จะลดปริมาณจุลินทรีย์ลงได้

ดิน จัดว่าเป็นแหล่งของจุลินทรีย์ที่สำคัญ สามารถตรวจพบได้ทั้งยีสต์ รา และแบคทีเรีย เมื่อทำการเพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์ จุลินทรีย์จากดินก็มีโอกาสติดไปกับพืชและสัตว์ ซึ่งใช้เป็นวัตถุดิบของโรงงาน หรือติดไปกับรองเท้าของคนงาน เมื่อคนเหล่านั้นทำงานในส่วนที่แปรรูปอาหาร จุลินทรีย์ที่ติดมาก็มีโอกาสแพร่กระจายสู่อาหารได้

น้ำ เป็นแหล่งสำคัญที่สะสมจุลินทรีย์ น้ำเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งในด้านการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ การแปรรูปอาหาร การชะล้างสิ่งสกปรก ตลอดจนจนเป็นส่วนประกอบของอาหาร น้ำที่ใช้ในการแปรรูปอาหารจะต้องผ่านกระบวนการทำให้สะอาด และปราศจากจุลินทรีย์เสียก่อน การเติมคลอรีนและการกรองน้ำ จะช่วยลดปริมาณของจุลินทรีย์ลงได้ แต่ทั้งนี้ย่อมขึ้นกับการดูแลรักษาเครื่องกรองน้ำ เพราะมีเขื่อนั้นเครื่องกรองน้ำนั้นเองที่จะเป็นตัวสะสมของจุลินทรีย์ ปกติ น้ำที่ใช้จะต้องผ่านเครื่องกรองจนใสสะอาดแล้วผ่านการฆ่าเชื้อ เพื่อให้แน่ใจว่า น้ำที่ใช้ทำความสะอาดวัตถุดิบนั้นจะชะเอาจุลินทรีย์ที่ติดปะปนกับวัตถุดิบออกไปแทนที่จะเพิ่มจำนวนจุลินทรีย์บนวัตถุดิบและในกระบวนการผลิต

อากาศ จุลินทรีย์แขวนลอยอยู่ในอากาศได้เป็นเวลานานา โดยเฉพาะพวกที่ทนแล้งและสปอร์ของจุลินทรีย์ นอกจากนี้กระแสลมยังพัดพาจุลินทรีย์จากที่

หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งได้ เมื่อจุลินทรีย์ตกลงบนอาหาร และมีสภาวะแวดล้อมเหมาะสม จุลินทรีย์ก็จะเจริญและเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ถึงแม้ว่าจะพยายามรักษาความสะอาดของอาหารก่อนหน้านี้เป็นอย่างดีแล้วก็ตาม

ของเสีย แบ่งได้เป็นสองประเภทคือ ของเสียจากบ้านเรือนและของเสียจากโรงงาน ถ้าของเสียถูกปล่อยลงแหล่งน้ำจะเป็นการเพิ่มสารอินทรีย์แก่แหล่งน้ำ ตลอดจนชนิดและปริมาณของจุลินทรีย์ เมื่อใช้น้ำนั้นในอุตสาหกรรมอาหาร ทั้งทางตรงและทางอ้อมก็จะเป็นการเพิ่มจุลินทรีย์สู่ระบบการผลิตอาหารมากขึ้น

สัตว์และแมลงรบกวน หนู แมลงสาบ แมลงวัน มักอาศัยอยู่ตามขยะมูลฝอย ตลอดจนท่อระบายน้ำที่เป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรคและจุลินทรีย์ หากสัตว์และแมลงดังกล่าวสัมผัสกับอาหารก็จะแพร่เชื้อลงสู่อาหาร เมื่อสภาวะแวดล้อมเหมาะสมและเวลานานพอจุลินทรีย์ก็จะเจริญ และเพิ่มจำนวนสูงขึ้น ทำให้คุณภาพของอาหารต่ำลงหรืออาจเกิดอันตรายต่อผู้บริโภคอาหารนั้น

คน เป็นแหล่งของจุลินทรีย์ที่สำคัญเพราะคนจับต้องและเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตจนออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ ถ้าพนักงานหรือคนที่ทำงานจับต้องอาหารโดยตรงมีสุขภาพและอนามัยส่วนบุคคลไม่ดีก็จะแพร่กระจายจุลินทรีย์ลงไปในอาหารได้

ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญของจุลินทรีย์

มีปัจจัยหลายอย่างที่มีผลต่อการเจริญของจุลินทรีย์ เช่น สารอาหาร ความชื้น ออกซิเจน ปริมาณกรดหรือความเป็นกรด-ด่าง อุณหภูมิ ปริมาณจุลินทรีย์เริ่มต้น ตลอดจนสารยับยั้งการเจริญของจุลินทรีย์ที่มีในอาหารนั้นๆ

อุณหภูมิ อุณหภูมิที่เหมาะสมกับการเจริญของจุลินทรีย์แต่ละชนิดจะแตกต่างกัน กล่าวคือ พวกที่เจริญได้ที่อุณหภูมิต่ำกว่า 20 องศาเซลเซียส จัดเป็นพวก psychrophile มักมีปัญหาเกี่ยวกับอาหารที่แช่เย็นหรือแช่แข็ง จุลินทรีย์ที่เจริญได้ที่อุณหภูมิ 20-40 องศาเซลเซียสจัดเป็นพวก mesophile เป็นจุลินทรีย์กลุ่มใหญ่ที่ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับอาหาร ส่วนพวกสุดท้ายจะเจริญได้ดีที่อุณหภูมิสูงถึง 55 องศาเซลเซียส จัดเป็นพวก thermophile มักมีปัญหาในอาหารกระป๋อง

ความเป็นกรด-ด่าง (pH) จุลินทรีย์แต่ละประเภททนต่อความเป็นกรด-ด่างแตกต่างกัน ราเกือบทุกชนิดเจริญได้ดีบนอาหารที่มีสภาพความเป็นกรด-ด่าง (pH)

ในช่วง 2.0-8.5 ในขณะที่ยีสต์จะเจริญได้ดีที่สภาพความเป็นกรด-ด่าง (pH) เท่ากับ 4.0-4.5 เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยความเป็นกรด-ด่างของอาหารแล้ว หากอาหารนั้นมีความเป็นกรดสูง (pH ต่ำ) ก็มักจะเสียเนื่องจากราหรือยีสต์ แบคทีเรียส่วนใหญ่เจริญได้ดีที่สภาพความเป็นกรด-ด่างกลางๆ คือ 6-7 ดังนั้นอาหารที่มีสภาพความเป็น กรด-ด่าง ระดับนี้จึงมักเสื่อมเสียเนื่องจากแบคทีเรีย

ออกซิเจนในอากาศ มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการเมตาบอลิซึมของเซลล์ไม่ว่าจะเป็นเซลล์พืช สัตว์ หรือ จุลินทรีย์ ความเป็นจุลินทรีย์ที่ต้องการออกซิเจนในการเจริญ ดังนั้นอาหารที่บรรจุภายใต้สุญญากาศ หรือไม่มีออกซิเจนจึงไม่มีปัญหาการเสื่อมเสียเนื่องจากรา ส่วนแบคทีเรียและยีสต์ มีทั้งที่เจริญได้ในที่มีออกซิเจนและไม่มีออกซิเจน ทำให้อาหารเสียได้มากกว่าไม่ว่าอาหารนั้นจะบรรจุอยู่ภายใต้สุญญากาศหรือไม่ก็ตาม

จุลินทรีย์เริ่มต้น วัตถุประสงค์และองค์ประกอบของอาหารจะมีจุลินทรีย์ปะปนอยู่แล้วจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นจุลินทรีย์เริ่มต้น หากสภาวะเหมาะสมจุลินทรีย์เหล่านี้ก็จะเพิ่มจำนวนขึ้นทำให้คุณภาพของวัตถุดิบน้อยลง ถ้ามีจุลินทรีย์เริ่มต้นมาก การเสื่อมเสียก็จะเกิดขึ้นเร็วกว่าวัตถุดิบที่มีจำนวนจุลินทรีย์เริ่มต้นน้อย

สารอาหาร สิ่งมีชีวิตย่อมต้องการอาหารเพื่อการเจริญ อาหารบางชนิดก็จะเอื้อต่อการเจริญของจุลินทรีย์บางพวก เช่น แป้ง มักจะมีปัญหาเกี่ยวกับรา และแบคทีเรียที่สร้างสปอร์ในขณะที่อาหารที่มีน้ำตาลเป็นองค์ประกอบสูงๆ มักจะมีปัญหาเกี่ยวกับยีสต์ และอาหารประเภทโปรตีนและความชื้นสูง เช่น เนื้อสัตว์มักจะเสียเนื่องจากแบคทีเรีย เป็นต้น

สารยับยั้งการเจริญของจุลินทรีย์ สารธรรมชาติหลายชนิดที่มีอยู่ในวัตถุดิบจะสามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อจุลินทรีย์ได้ เช่น กรดมะนาว สารแทนนิน สารที่อยู่ในเครื่องเทศ สารบางชนิดก็เกิดจากการสร้างของจุลินทรีย์เอง หรือสารที่เติมในกระบวนการผลิต เช่น โพรปีโอนेट

ปริมาณน้ำอิสระ หรือ วอเตอร์แอกทิวิตี (Water Activity : Aw) เป็นดัชนีที่บอกถึงปริมาณน้ำที่จุลินทรีย์นำไปใช้ได้ ณ อุณหภูมิหนึ่ง โดยทั่วไปมักวัดที่ 25 องศาเซลเซียส ค่าสูงสุดของ Aw เท่ากับ 1 อาหารที่มีค่า Aw สูง มักจะเสียได้ง่ายและเร็ว เนื่องจากจุลินทรีย์หลายชนิดเจริญได้ดี เช่น อาหารสดทั้งหลาย เนื้อสัตว์ ผักสด มีค่า Aw สูงกว่า 0.9 อาหารที่มีค่า Aw อยู่ในช่วง 0.6-0.9 ได้แก่

อาหารกึ่งแห้ง เช่น แยม ทุเรียนกวน กุ้งแห้ง หรืออาหารบรรจุในน้ำเกลือหรือน้ำเชื่อม จะเน่าเสียยาก พวกกลุ่มอาหารแห้ง เช่น ธัญพืช นมผง กาแฟ จะเน่าเสียยากและเก็บได้เป็นเวลานาน อาหารพวกนี้มีค่า A_w ต่ำกว่า 0.6

ตัวอย่าง ค่า A_w ต่ำสุดในอาหารสำหรับการเจริญของจุลินทรีย์บางชนิด

A_w	จุลินทรีย์
0.96	<i>Escherichia coli</i>
0.95	Salmonella, Pseudomonas, Proteus
0.94	<i>Clostridium botulinum</i>
0.88	Yeasts
0.85	<i>Staphylococcus sp.</i>
0.80	Molds
0.75	Halophilic bacteria
0.65	Xerophilic fungi
0.60	Osmophilic yeast

กรมวิชาการเกษตร

การตรวจเชื้อจุลินทรีย์ในอาหารเพื่อรับรองคุณภาพ

กรมวิชาการเกษตร

การตรวจเชื้อจุลินทรีย์ในอาหารเพื่อรับรองคุณภาพ

การรับรองคุณภาพอาหารทางด้านเชื้อจุลินทรีย์ จะแบ่งจุลินทรีย์ที่มีบทบาทสำคัญเป็นกลุ่ม ดังนี้

1. จุลินทรีย์ที่เป็นดัชนีบอถึงสุขลักษณะของอาหารและสุขาภิบาลโรงงาน (Indicator Organisms)

เป็นจุลินทรีย์ที่สามารถตรวจนับได้ง่ายเมื่อมีการปนเปื้อนในอาหาร เมื่อตรวจพบจุลินทรีย์ในกลุ่มนี้ จะสามารถบ่งบอกถึงสุขลักษณะของอาหาร วัตถุดิบที่ใช้ คุณภาพ การเก็บรักษาผลิตภัณฑ์และการเน่าเสียของอาหาร ซึ่งอาจประเมินถึงความปลอดภัยของการบริโภคอาหารนั้นจุลินทรีย์ในกลุ่มนี้ ได้แก่

1.1 Aerobic Plate Count หรือ Total Plate Count

เป็นการตรวจนับจุลินทรีย์ทั้งหมด สามารถใช้ประเมินการเน่าเสียของผลิตภัณฑ์ได้ ยกเว้นในกลุ่มอาหารหมักดอง เช่น ผักผลไม้ดอง นมเปรี้ยว แหนม

1.2 Coliform Bacteria หรือ กลุ่ม Enterobacteriaceae

เป็นแบคทีเรียที่พบในลำไส้คนและสัตว์ ใช้เป็นดัชนีที่แสดงถึงสุขลักษณะการผลิต การปนเปื้อนของวัตถุดิบ ภาชนะอุปกรณ์ สกปรก หรือมีผู้มาสัมผัสอาหารภายหลังการให้ความร้อน

1.3 *Escherichia coli* (*E.coli*)

เป็นดัชนีบ่งชี้การปนเปื้อนของอาหารจากสูงจากระะ ซึ่งอาหารนั้นมีโอกาสที่จะมีเชื้อโรคทางเดินอาหารปะปนได้

1.4 Staphylococci (coagulase positive)

เป็นกลุ่มที่แสดงถึงการปนเปื้อนจาก มือ แผล จมูก การไอ จามของผู้ผลิตอาหารนั้น จุลินทรีย์ในกลุ่มนี้ถ้ามีปริมาณมากจะสร้างสารพิษที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภคได้

1.5 Enterococci (*Streptococcus spp.*)

จุลินทรีย์กลุ่มนี้จะทนต่อน้ำยาซัลฟาลังและน้ำยาฆ่าเชื้อได้สูง และทนการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิได้ดี เช่น ทนต่ออุณหภูมิต่ำ จึงใช้เป็นดัชนีแสดงสุขภาพลักษณะในโรงงานอาหารแช่แข็ง ขณะเดียวกันก็ทนต่อความร้อนระดับที่ใช้ในการรมวิธี pasteurization ด้วย

1.6 Mesophilic spore forming

เป็นจุลินทรีย์ที่เป็นดัชนีในการตรวจอาหารกระป๋อง ถ้าพบเชื้อในกลุ่มนี้อาจเป็นเพราะภาชนะบรรจุรั่ว หรือกรรมวิธีให้ความร้อนไม่เพียงพอในการฆ่าเชื้อแบคทีเรียกลุ่มที่สร้างสปอร์

1.7 ยีสต์ และรา (Yeast and Mould)

กลุ่มนี้ถ้าพบมีปริมาณมากจะทำให้อาหารเน่าเสีย และอาจเกิดอันตรายจากสารพิษที่เชื้อสร้างขึ้น เช่น Aflatoxin ซึ่งเป็นสารพิษจากเชื้อรา

2. จุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรค

แบคทีเรียที่ทำให้เกิดโรคทางเดินอาหารที่พบโดยทั่วไปและใช้เป็นข้อกำหนดในการตรวจสอบอาหาร ได้แก่

1. *Escherichia coli* (enteropathogenic)
2. *Bacillus cereus*
3. *Clostridium botulinum*
4. *Clostridium perfringens*
5. *Vibrio cholerae*
6. *Vibrio parahaemolyticus*
7. *Vibrio vulnificus*
8. *Salmonella sp.*
9. *Shigella sp.*
10. *Campylobacter jejuni*
11. *Listeria monocytogenes*
12. *Staphylococcus aureus*
13. *Escherichia coli* O157 : H7

คุณลักษณะเฉพาะของจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรคแต่ละชนิด

Escherichia coli (Enteropathogenic)

- เชื้อจุลินทรีย์ : *E.coli* (EPEC) เป็นเชื้อแบคทีเรียลักษณะเป็นท่อนสั้น
เกือบกลม แกรมลบ
- ทำให้เกิดโรค : ท้องร่วงอย่างรุนแรงในเด็ก
- ระยะฟักตัว : 4-12 ชม.
- อาการของโรค : อาการท้องร่วงจะเป็นอย่างรุนแรงโดยเฉพาะเด็กทารก
จะสร้างสารพิษทำลายลำไส้คล้ายเชื้อ *Shigella*
- ปริมาณเชื้อ : มากกว่า 10^5 (ในผู้ใหญ่ สำหรับในเด็กเพียงเล็กน้อย)
- อาหารที่พบ : เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ น้ำ

Bacillus cereus

- เชื้อจุลินทรีย์ : *B. cereus* เป็นแบคทีเรียลักษณะเป็นท่อนขนาดใหญ่
แกรมบวก สร้างสปอร์ เจริญได้ที่ 10-46 องศาเซลเซียส
สร้างสารพิษ
- ทำให้เกิดโรค : ท้องร่วง, ภาวะพิษอาหารและลำไส้อักเสบ
- ระยะฟักตัว : 1-16 ชม.
- อาการของโรค : ปวดท้อง ท้องเดิน คลื่นไส้ อาเจียน
- ปริมาณเชื้อ : มากกว่า 10^5 เซลล์ต่อกรัมของอาหาร
- อาหารที่พบ : อาหารธัญพืชโดยเฉพาะข้าว ข้าวโพด

Clostridium botulinum

- เชื้อจุลินทรีย์ : *C. botulinum* เป็นแบคทีเรียรูปร่างท่อน แกรมบวก
สร้างสปอร์ เจริญโดยไม่อาศัยออกซิเจน สร้างสารพิษที่
ทำลายระบบประสาท สารพิษไม่ทนร้อน
- ทำให้เกิดโรค : โบทูลิซึม (botulism) เกิดจากสารพิษโบทูลิน
- ระยะฟักตัว : 18-36 ชม.
- อาการของโรค : อ่อนเพลีย ปวดศีรษะ มึนงง แรกา มีอาการท้องเดิน
ต่อไปตาจะพร่ามัวและกล้ามเนื้ออาหารลำบาก เกิดอาการใน
1-8 วัน และมักจะตายเนื่องจากระบบหายใจเป็นอัมพาต
- ปริมาณสารพิษ : ปริมาณน้อยเพียง 1-2 นาโนกรัม

อาหารที่พบ : อาหารกระป๋องที่มีความเป็นกรดต่ำ เช่น ชูน่า ซุปข้าวโพด ถั่วและพวในไส้กรอกรมควัน ปลารมควัน หรืออาหารปรุงรสสุกที่เก็บไว้ในที่เย็นนานา เช่น ไก่กวาง

Clostridium perfringens

เชื้อจุลินทรีย์ : *C. perfringens* เป็นแบคทีเรียชนิดท่อน สร้างสปอร์ แกรมบวก เจริญในที่ไม่มีออกซิเจน สปอร์สามารถทนร้อนเกิน 100 องศาเซลเซียส ได้นานถึง 1 ชม. สามารถทำให้หยุดการเจริญได้ด้วยโซเดียมคลอไรด์ 5 เปอร์เซ็นต์

ทำให้เกิดโรค : ท้องร่วง, ภาวะพิษอาหารอักเสบ

ระยะฟักตัว : 8-24 ชม.

อาการของโรค : คลื่นไส้ ปวดท้อง เป็นตะคริว มีแก๊สในท้อง ท้องเดิน (ไม่อาเจียน) บางครั้งอาจทำให้มีอาการเฉียบพลันถึงตายได้

ปริมาณเชื้อ : ปริมาณมาก

อาหารที่พบ : อาหารสุกประเภทเนื้อที่ปรุงไว้นาน อาหารทะเล เนื้อดิบ ไก่ดิบ ผักสด ซุปเข้มข้น เครื่องเทศ

Vibrio cholerae

เชื้อจุลินทรีย์ : *Vibrio cholerae* เป็นแบคทีเรียลักษณะเป็นท่อนโค้ง แกรมลบ ทนความเป็นด่างได้สูงถึง pH 9.5 ไม่ทนกรด

ทำให้เกิดโรค : อหิวาตกโรค

ระยะฟักตัว : 6 ชม. - 6 วัน

อาการของโรค : อูจจาระร่วงอย่างแรงเป็นน้ำขาวข้าวทำให้ร่างกายเสียน้ำและเกลืออย่างรวดเร็ว และรุนแรง ไม่มีไข้ ผู้ป่วยจะช็อคและถึงกับความตาย โรคนี้ระบาดได้รวดเร็วมาก

ปริมาณเชื้อ : 10^5 เซลล์ (ขึ้นอยู่กับความแข็งแรงของร่างกาย)

อาหารที่พบ : อาหารทะเล

Virbrio parahaemolyticus

เชื้อจุลินทรีย์ : *V. parahaemolyticus* เป็นเชื้อแบคทีเรียรูปร่างเป็นท่อนตรงหรือโค้ง แกรมลบ เคลื่อนที่ได้ มีความทนต่อน้ำเกลือ เจริญได้ที่ 22-24 องศาเซลเซียส

- ทำให้เกิดโรค : ท้องร่วง
 ระยะฟักตัว : 4-48 ชม.
 อาการของโรค : ท้องร่วงมีเลือดปนมูก คลื่นไส้ อาเจียน มีไข้ต่ำ
 ปริมาณเชื้อ : มากกว่า 1 แส่น เซลล์ต่อกรัม (10^5 cell/g)
 อาหารที่พบ : อาหารทะเล

Vibrio vulnificus

- เชื้อจุลินทรีย์ : *V. vulnificus* เป็นเชื้อแบคทีเรียมีลักษณะโค้ง ไม่มีสปอร์
 แกรมลบ
 ทำให้เกิดโรค : ท้องร่วง โรคติดเชื้อในกระแสเลือด
 ระยะฟักตัว : 16 ชม.
 อาการของโรค : ลำไส้อักเสบ เม็ดเลือดขาวถูกทำลาย ส่วนใหญ่ 50
 เปอร์เซ็นต์ มักถึงแก่ความตาย
 ปริมาณเชื้อ : น้อยกว่า 100 เซลล์
 อาหารที่พบ : อาหารทะเล เช่น ปู หอยนางรม หอยกาบ

Salmonella sp.

- เชื้อจุลินทรีย์ : *Salmonella* เป็นแบคทีเรียลักษณะเป็นท่อน แกรมลบ
 ไม่สร้างสปอร์ ไม่ทนร้อน อุณหภูมิที่สามารถทำลายได้
 (Thermal death time) 60 องศาเซลเซียส นาน 4.3 นาที
 ทำให้เกิดโรค : ไข้ไทฟอยด์ หรือไข้รากสาด (Typhoid fever) ไข้รากสาด
 น้อย (Paratyphoid fever) ท้องร่วง (Salmenellosis)
 ระยะฟักตัว : 6-48 ชม.
 อาการของโรค : มีไข้ ปวดศีรษะ ปวดท้อง ท้องร่วง อาการป่วยนาน
 1-8 สัปดาห์
 ปริมาณเชื้อ : ปริมาณน้อย 15-20 เซลล์
 อาหารที่พบ : ไก่ เนื้อ หมู ผลิตภัณฑ์นม ไข่ ผัก กุ้ง ปลา น้ำสลัด
 เครื่องเทศ

Shigella sp.

- เชื้อจุลินทรีย์ : *Shigella* เป็นแบคทีเรียลักษณะเป็นท่อน แกรมลบ ไม่มี
 สปอร์ไม่ทนร้อน ถูกทำลายได้ง่ายด้วยกรด เช่น กรด
 ฟอรั่มิก กรดอะซิติก

- ทำให้เกิดโรค : บิด (ชนิดไม่มีตัว)
 ระยะฟักตัว : 1-4 วัน
 อาการของโรค : ปวดท้อง อุจจาระมีมูกและเลือด มีไข้ อาเจียน ท้องเดิน เป็นตะคริว ส่วนมากเป็นอยู่ 3-7 วัน
 ปริมาณเชื้อ : 10 เซลล์
 อาหารที่พบ : ไก่, ไข่, ผลิตภัณฑ์นม, สลัด

Campylobacter jejuni

- เชื้อจุลินทรีย์ : *C. jejuni* เป็นแบคทีเรียรูปร่างเป็นท่อนโค้ง เจริญในที่ที่มีออกซิเจนน้อยแกรมลบ
 ทำให้เกิดโรค : ท้องร่วง
 ระยะฟักตัว : 2-5 วัน
 อาการของโรค : ปวดท้อง ท้องร่วง ปวดศีรษะ ปวดกล้ามเนื้อ มีไข้ อาการของโรค 7-10 วัน
 ปริมาณเชื้อ : 400-500 เซลล์
 อาหารที่พบ : นม เนื้อหมู อาหารแช่เย็น

Listeria monocytogenes

- เชื้อจุลินทรีย์ : *Listeria monocytogenes* เป็นเชื้อแบคทีเรียลักษณะท่อนสั้น ปลายมน แกรมบวก เชื้อมีอายุมากจะเห็นเซลล์เป็นเส้น (filamentous cell)
 ทำให้เกิดโรค : ท้องร่วง แอ้งในหญิงมีครรภ์
 ระยะฟักตัว : ประมาณ 12 ชม.
 อาการของโรค : มีไข้ ปวดศีรษะ อาเจียน ปวดหลัง ทनावสัน ท้องร่วง
 ปริมาณเชื้อ : 10^2 - 10^6 (ขึ้นอยู่กับสุขภาพของผู้รับเชื้อ)
 อาหารที่พบ : นม ผลิตภัณฑ์นม เนื้อสัตว์ อาหารทะเลและผัก

Staphylococcus aureus

- เชื้อจุลินทรีย์ : *S. aureus* เป็นแบคทีเรียรูปร่างกลม เกาะกันเป็นกลุ่มคล้ายพวงองุ่น แกรมบวก ทนต่อเกลือ น้ำตาล อุณหภูมิที่สามารถทำลายได้ (Thermal death time) 60 องศาเซลเซียส นาน 18.8 นาที ผลิตภัณฑ์ที่ทนความร้อนได้เกิน 300 องศาเซลเซียส

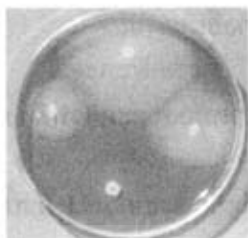
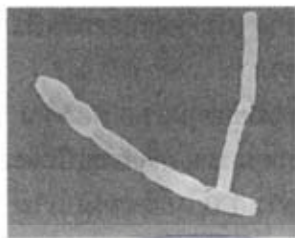
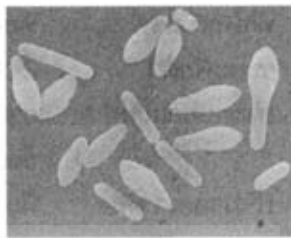
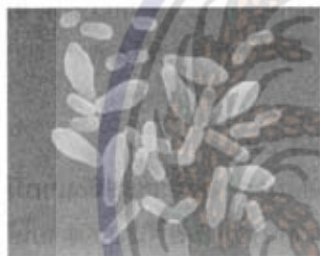
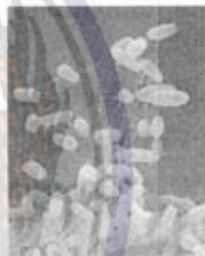
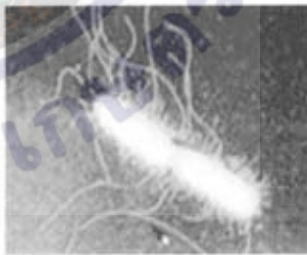

- ทำให้เกิดโรค : ท้องร่วง (เนื่องจากสารพิษที่สร้างขึ้น)
ระยะฟักตัว : 2-6 ชม.
อาการของโรค : อาเจียนอย่างรุนแรง ท้องเดิน ปวดท้อง ตะคริวที่ท้อง
ชักกระตุก บางครั้งอาจเป็นลม
ปริมาณสารพิษ : น้อยกว่า 1.0 ไมโครกรัม ปริมาณเชื้อ มากกว่า 1 ล้าน
เซลล์ ต่อกรัม (10^6 cell/g)
อาหารที่พบ : ไข่ นม สลัด ผลิตภัณฑ์นม โยเกิร์ต เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ อาหาร
กระป๋อง อาหารไส้กรอก อาหารแช่เย็น

***Escherichia coli* O157:H7**

- เชื้อจุลินทรีย์ : *E. coli* O157: H7 (enterohemorrhagic) เป็นแบคทีเรีย
ลักษณะท่อนสั้นเกือบกลม ไม่มีสปอร์ แกรมลบ
ทำให้เกิดโรค : ท้องร่วง, ไตวายในเด็ก
ระยะฟักตัว : 3-9 วัน (ท้องเสียภายใน 24 ชม.)
อาการของโรค : ท้องเสียกะทันหัน ปวดท้องมาก อุจจาระช่วงแรกมี
น้ำมาก ต่อมามีเลือดปน มีอาการอยู่ 2-9 วัน อาจตายได้
ปริมาณเชื้อ : น้อยกว่า 1,000 เซลล์
อาหารที่พบ : เนื้อดิบ ปลาดิบ แฮมเบอร์เกอร์ นมดิบ อาหารที่ได้
รับความร้อนไม่เพียงพอ

กรมวิชาการเกษตร

*Aspergillus sp**Bacillus cereus**Clostridium botulinum**Clostridium perfringens**Vibrio cholerae**Salmonella enteritidis**Listeria monocytogenes**Staphylococcus aureus**Salmonella sp*

การกำหนดคุณภาพของอาหารและการตรวจสอบ
ทางจุลชีววิทยา

กรมวิชาการเกษตร

กรมวิชาการเกษตร

การกำหนดคุณภาพของอาหารและการตรวจสอบ ทางจุลชีววิทยา

อาหารที่มีเชื้อจุลินทรีย์สูงไม่ได้เป็นข้อแสดงให้เห็นว่าอาหารนั้นมีคุณภาพต่ำหรืออาหารนั้นจะเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคเสมอไป ทั้งนี้มักจะขึ้นอยู่กับชนิดของจุลินทรีย์และวัตถุประสงค์ของการใช้จุลินทรีย์ในอาหารนั้นๆ

วัตถุประสงค์หลักในการกำหนดคุณภาพของอาหารทางจุลชีววิทยา คือ

1. เพื่อป้องกันอันตรายต่อผู้บริโภค
2. เพื่อใช้เป็นเกณฑ์การผลิตสินค้า
3. เพื่อความเป็นธรรมสำหรับผู้ผลิต ผู้ขาย และผู้ซื้อ

วิธีการกำหนดคุณภาพของอาหารทางจุลชีววิทยา

ข้อกำหนดคุณภาพของอาหารทางจุลชีววิทยา มีหลายลักษณะ เช่น

1. Microbiological Criteria เป็นค่ากำหนดทางจุลชีววิทยา ที่กำหนดขึ้นโดยอาศัยข้อมูลจากผลิตภัณฑ์นั้นๆ ซึ่งผลิตอย่างถูกต้องตามหลักสุขลักษณะการผลิตอาหาร และกำหนดวิธีวิเคราะห์เพื่อหาข้อมูล ค่านี้ใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินคุณภาพของผลิตภัณฑ์

2. Microbiological Limit เป็นค่ากำหนดทางจุลชีววิทยา ที่กำหนดขึ้นโดยองค์การใดๆ เพื่อใช้เป็นขอบเขตงานที่องค์กรนั้นรับผิดชอบโดยไม่มีผลบังคับทางกฎหมาย

3. Microbiological Specification เป็นปริมาณสูงสุดของจุลินทรีย์ทั้งหมด และ/หรือ จุลินทรีย์ชนิดใดชนิดหนึ่งที่ตรวจสอบตามวิธีที่กำหนด ซึ่งจะใช้เป็นเกณฑ์การรับซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้ซื้อ

4. Microbiological Standard เป็นข้อกำหนดโดยเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมาย โดยระบุปริมาณสูงสุดของจุลินทรีย์ทั้งหมด และ/หรือ จุลินทรีย์ชนิดใดชนิดหนึ่งซึ่งตรวจโดยวิธีที่กำหนด เพื่อเป็นกฎระเบียบของหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมาย ใช้ในการควบคุมการผลิต บรรจุ เก็บรักษา การขนส่ง การจำหน่าย และนำเข้าสินค้าอาหาร

ข้อที่ควรคำนึงถึงสำหรับการกำหนดมาตรฐานอาหารทางจุลชีววิทยา

1. มาตรฐานเพื่อเป็นพื้นฐานในการตัดสินกระบวนการผลิตว่าเป็นไปตาม
 สุขลักษณะที่ดี ในการผลิตอาหารนั้น

2. ลดอันตรายต่อผู้บริโภค

3. เพื่อชีวิตหรือประมาณอายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์นั้น

4. ค่าที่กำหนดต้องมีความเป็นไปได้ทางปฏิบัติในเชิงอุตสาหกรรมและการค้า

5. ข้อกำหนดต้องสอดคล้องกับกรรมวิธีการผลิต การบรรจุ การเก็บรักษา

6. ข้อกำหนดต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติด้านการตรวจวิเคราะห์
 เช่น จำนวนตัวอย่างพอเหมาะ ค่าใช้จ่ายในการตรวจไม่สูงเกินไป และใช้เวลาใน
 การตรวจสอบไม่นานเกินไป

7. มาตรฐานต้องมีรายละเอียดของวิธีสุ่มตัวอย่าง วิธีตรวจวิเคราะห์และ
 การรายงานผล

8. ควรมีการทดลองใช้ข้อกำหนดนั้นๆ ก่อนที่จะให้มีผลบังคับตามกฎหมาย
 เพื่อปรับเปลี่ยนแก้ไขเมื่อมีข้อบกพร่อง

9. ควรเป็นมาตรฐานเฉพาะสำหรับอาหารแต่ละชนิด ซึ่งบางครั้งอาจ
 เฉพาะลงไปถึงอาหารที่มีวิธีการผลิตที่แตกต่างกัน เพราะจะมีผลทำให้สภาพ
 ทางจุลชีววิทยาแตกต่างกันไปอย่างมาก เช่น ความแตกต่างของกระบวนการ
 ลดปริมาณเชื้อในวัตถุดิบ เป็นต้น

การกำหนดชนิดและปริมาณจุลินทรีย์ที่ตรวจพบเพื่อรับรองคุณภาพอาหาร

ชนิดของจุลินทรีย์ที่จะกำหนดเป็นเกณฑ์มาตรฐานขึ้นอยู่กับชนิดของอาหาร
 การระบาดของเชื้อโรคในขณะนั้น รวมทั้งพื้นที่และกรรมวิธีในการผลิตและผู้
 บริโภคอาหารนั้น ตัวอย่างของจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรคซึ่งกำหนดตามประกาศ
 กระทรวงสาธารณสุข โดยคณะกรรมการอาหารและยาให้รวมหมายถึง

1. *Bacillus cereus*

2. *Clostridium perfringens*

3. *Staphylococcus aureus*

4. *Salmonella*

ปริมาณของจุลินทรีย์ที่กำหนดเป็นเกณฑ์การยอมรับ ส่วนมากจะใช้เป็นตัวเลขของจำนวนจุลินทรีย์ที่เป็น Indicator ต่อปริมาณอาหาร 1 กรัม หรือ 1 มิลลิลิตร และจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรคมักกำหนดไม่ให้เป็นปริมาณอาหารจำนวน 25 กรัม หรือกำหนดเป็นค่าของชั้นการยอมรับที่บ่งบอกจำนวนตัวอย่างด้วย ซึ่งประกอบด้วย ค่า n , c , m และ M โดยกำหนดไว้ ดังนี้

n คือ จำนวนตัวอย่างที่ต้องการตรวจวิเคราะห์

c คือ จำนวนตัวอย่างที่เกินค่ามาตรฐาน (m) แต่ต้องไม่เกินค่ายอมรับได้

m คือ ค่ามาตรฐาน (แสดงค่าของผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี)

M คือ ค่าที่ยอมรับ (แสดงว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ยอมรับได้)

ยกตัวอย่างเช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์กุ้งต้มแช่แข็งกำหนดค่า Total Plate Count เป็น $n = 5$, $c = 2$, $m = 100,000$, $M = 1,000,000$ หมายความว่า เมื่อตรวจจุลินทรีย์ 5 ตัวอย่าง จะต้องพบเชื้อไม่เกิน 1,000,000 ทุกตัวอย่าง (อยู่ในเกณฑ์ยอมรับ) และเกิน 100,000 (ค่ามาตรฐาน) ได้ไม่เกิน 2 ตัวอย่าง จึงจะอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานนี้

หรือจะกำหนดเป็นมาตรฐานว่าจำนวนจุลินทรีย์ทั้งหมดต้องไม่เกิน 1,000,000 โดโลนีต่อกรัม แต่จะมีจำนวนจุลินทรีย์เกิน 100,000 โดโลนีต่อกรัม ได้ไม่เกิน 2 ใน 5 ตัวอย่าง

กรมวิชาการเกษตร

มาตรฐานอาหารทางจุลชีววิทยา

กรมวิชาการเกษตร

มาตรฐานอาหารทางจุลชีววิทยาของประเทศนิวซีแลนด์ตามแบบของ
คณะกรรมการอาหารระหว่างประเทศ The International Commission
on Microbiological Specification for Food (ICMSF)

อาหาร	เชื้อจุลินทรีย์	ค่ากำหนดต่อกรัมอาหาร			
		n	c	m	M
อาหารปรุงสำเร็จ	TVC	5	2	5×10^5	5×10^6
อาหารที่ไม่ต้องนำไป	<i>S.aureus</i>	5	2	10^2	10^3
ผ่านความร้อนอีก	Faecal Coliform	5	2	20	2×10^2
รวมทั้งอาหารซึ่งเสรีฟ	<i>C.perfringens</i>	5	2	10^2	10^3
บนเครื่องบิน	<i>Bacillus cereus</i>	5	2	10^2	10^3
	<i>Salmonella</i> / 25 g.	5	0	0	0
อาหารทะเลสุกเยือกแข็ง	TVC	5	2	5×10^5	5×10^6
	<i>S.aureus</i>	5	2	10^2	10^3
	Faecal Coliform	5	2	20	2×10^2
	<i>Salmonella</i> / 25 g.	5	0	0	0
ผลิตภัณฑ์อาหาร					
สำเร็จรูป หมายถึง	TVC	5	2	10^6	10^7
ผลิตภัณฑ์ซึ่งผ่าน	<i>S.aureus</i>	5	2	10^2	10^3
กระบวนการแปรรูป					
แต่ยังอยู่ในสภาพที่น้ำ	Faecal Coliform	5	2	10^2	10^3
โบริโคคโดยตรงไม่ได้					
และเก็บได้ไม่นาน	<i>C.perfringens</i>	5	2	10^2	10^3
ต้องนำไม่ผ่าน	<i>Bacillus cereus</i>	5	2	10^3	10^4
การหุงต้มก่อน เช่น	<i>Salmonella</i> / 25 g.	5	0	0	0
ไส้กรอกดิบ ปลาซุบแป็ง					
ลูกชิ้นปลา ซุปผง					
และขนมหวาน					

มาตรฐานอาหารทางจุลชีววิทยาของประเทศนิวซีแลนด์ตามแบบของ
คณะกรรมการอาหารระหว่างประเทศ The International Commission
on Microbiological Specification for Food (ICMSF)

อาหาร	เชื้อจุลินทรีย์	ค่ากำหนดต่อกรัมอาหาร			
		n	c	m	M
ผลิตภัณฑ์เนื้อ (+เกลือและผัก)					
เบคอน	TVC	5	3	10^6	10^7
	Faecal Coliform	5	3	10^2	10^3
	<i>S.aureus</i>	5	3	10^2	10^3
	<i>C.perfringens</i>	5	3	10^2	10^3
	<i>Salmonella</i> / 25 g.	5	0	0	0
ผลิตภัณฑ์เนื้อหมักเค็ม และหมักเปรี้ยว	Faecal Coliform	5	2	10^2	10^3
	<i>S.aureus</i>	5	2	10^2	10^3
	<i>C.perfringens</i>	5	2	10^2	10^3
	<i>Bacillus cereus</i>	5	2	10^1	10^1
	<i>Salmonella</i> / 25 g.	5	0	0	0
กุ้ง ปู และหอย (หอยนางรมใช้ 12 ตัว ต่อ 1 ตัวอย่าง ตัวอย่างอื่นใช้ 100 กรัม)	TVC	5	2	5×10^5	5×10^6
	Faecal Coliform	5	2	2.3×10^2	2.3×10^3
	<i>Salmonella</i> / 25 g.	5	0	0	0
	<i>Salmonella</i> / 25 g.	5	0	0	0
	<i>Salmonella</i> / 25 g.	5	0	0	0
สัตว์ปีกสด เนื้อมด	TVC	5	2	10×10^5	0×10^7
	<i>S.aureus</i>	5	2	10^2	10^3
	Faecal Coliform	5	2	10^2	10^3
	<i>C.perfringens</i>	5	2	10^2	10^3
	<i>Salmonella</i> / 25 g.	5	0	0	0

มาตรฐานอาหารทางจุลชีววิทยาของประเทศนิวซีแลนด์ตามแบบของ
คณะกรรมการอาหารระหว่างประเทศ The International Commission
on Microbiological Specification for Food (ICMSF)

อาหาร	เชื้อจุลินทรีย์	ค่ากำหนดต่อกรัมอาหาร			
		n	c	m	M
Fast Food					
ไก่ทอด	TVC	5	2	5×10^5	5×10^6
	<i>S.aureus</i>	5	2	10^2	10^3
	Faecal Coliform	5	2	20	2×10^2
Coleslaw, Bean Salad	TVC	5	2	10^5	10^6
	<i>S. aureus</i>	5	2	10^2	10^3
	Faecal Coliform	5	2	10^2	10^3
	Yeasts and moulds	5	2	20	2×10^2
Potato Salad	TVC	5	2	4×10^4	4×10^5
	<i>S. aureus</i>	5	2	10^2	10^3
	Faecal Coliform	5	2	10^2	10^3
อาหารสำหรับทารก (อายุไม่เกิน 3 ขวบ)					
Dried biscuit	Faecal Coliform	5	2	2	20
	<i>Salmonella</i> /25g.	10	0	0	0
Dried and Instant Products	Total Viable Count	5	2	10^4	5×10^4
	Faecal Coliform	5	1	2	20
	<i>Salmonella</i> /25g.	60	0	0	0

มาตรฐานอาหารทางจุลชีววิทยาของประเทศนิวซีแลนด์ตามแบบของ
คณะกรรมการอาหารระหว่างประเทศ The International Commission
on Microbiological Specification for Food (ICMSF)

อาหาร	เชื้อจุลินทรีย์	ค่ากำหนดต่อกรัมอาหาร			
		n	c	m	M
Dried Products	Total Viable Count	5	3	10^4	10^5
Requiring Heating	Faecal Coliform	5	2	10	10^2
before Consumption	<i>Salmonella</i> /25g.	5	0	0	0
มะพร้าวแห้ง	<i>Salmonella</i> /25g.	5	0	0	0
ไข่สด (ดิบ) เยือกแข็ง	TVC	5	2	10^6	10^7
	<i>Salmonella</i> /25g.	5	0	0	0
ไข่พาสเจอร์ไรส์เยือกแข็ง	TVC	5	2	10^4	10^5
	Faecal Coliform	5	2	10	10^2
	Yeasts and moulds	5	2	10	10^2
	<i>Salmonella</i> /25g.	5	0	0	0
ผลิตภัณฑ์นม					
นมพาสเจอร์ไรส์และ	Total Viable Count	5	2	10^4	5×10^4
ครีมพาสเจอร์ไรส์					
ทางนมผงและนมผง	TVC	5	2	5×10^4	5×10^5
	Faecal Coliform	5	1	10	10^2
	<i>Salmonella</i> /25g.	15	0	0	0
เนยแข็ง	<i>S. aureus</i>	5	2	10^3	10^4
	Faecal Coliform	5	2	10^2	5×10^2
	<i>Salmonella</i> /25g.	15	0	0	0

มาตรฐานอาหารทางจุลชีววิทยาของประเทศนิวซีแลนด์ตามแบบของ
คณะกรรมการอาหารระหว่างประเทศ The International Commission
on Microbiological Specification for Food (ICMSF)

อาหาร	เชื้อจุลินทรีย์	ค่ากำหนดต่อกรัมอาหาร			
		n	c	m	M
ไอศกรีม	TVC	5	2	2.5×10^4	2.5×10^5
	Faecal Coliform	5	2	10^2	10^3
	<i>Salmonella</i> /25g.	15	0	0	0
เนยเหลวชนิดจืดและ เนยเหลวชนิดเต็ม	TVC	5	2	2.5×10^4	2.5×10^5
	Coliform	5	2	50	5×10^2
	Yeasts and moulds	5	2	50	5×10^2
	<i>S. aureus</i>	5	0	0	0
	Faecal Coliform	5	2	50	5×10^2
	<i>Salmonella</i> /25g.	5	0	0	0
โยเกิร์ต	No more than 2 out of 5 replicate portions of 0.1 ml. shall contain <i>E. coli</i> .				
เจลาติน	Total Viable Count	5	3	5×10^3	1×10^4
	Faecal Coliform	5	1	10	50
	<i>Salmonella</i> /25g.	10	0	0	0
ซากบ (สด) เยือกแข็ง	TVC	5	2	5×10^5	5×10^6
	<i>S. aureus</i>	5	2	10^3	10^4
	Faecal Coliform	5	2	10	10^2
	<i>Salmonella</i> /25g.	5	0	0	0

มาตรฐานอาหารทางจุลชีววิทยาของประเทศนิวซีแลนด์ตามแบบของคณะกรรมการอาหารระหว่างประเทศ International Commission on Microbiological Specification for Food (ICMSF)

อาหาร	เชื้อจุลินทรีย์	ค่ากำหนดต่อกรัมอาหาร			
		n	c	m	M
ผักอบแห้ง	TVC	5	2	3×10^5	3×10^6
	<i>S. aureus</i>	5	2	10^2	10^3
	Faecal Coliform	5	2	10^2	10^3
	<i>Salmonella</i> /25g.	5	0	0	0
	<i>Bacillus cereus</i>	5	2	10^3	10^4
เคีรื่องเทศ	TVC	5	2	5×10^5	1×10^7
	<i>S. aureus</i>	5	2	10^2	10^3
	Faecal Coliform	5	2	10^2	10^3
	Sulphite reducing anaerobic spores	5	2	10^2	10^3
	<i>C.perfringens</i>	5	2	10	10^2
	<i>Salmonella</i> /25g.	5	0	0	0
ผลิตภัณฑ์อาหารประเภท Instant	TVC	5	2	10^5	10^6
	Faecal Coliform	5	2	20	2×10^2
	<i>S. aureus</i>	5	2	10^2	10^3
	<i>C. perfringens</i>	5	2	10^2	10^3
	<i>Bacillus cereus</i>	5	2	10^2	10^3

ภาชนะบรรจุอาหาร

ตัวอย่างเช่น ขวดแก้ว และเหยือกแก้ว

ก. พบจำนวนแบคทีเรียได้ไม่เกิน 1cfu/ml. ของความจุของภาชนะบรรจุ

ข. พบจำนวนแบคทีเรียได้ไม่เกิน 1 cfu / cm² ของบริเวณพื้นผิวของภาชนะบรรจุ

มาตรฐานอาหารทางจุลชีววิทยาตามข้อกำหนดขององค์การอาหารเกษตร
แห่งสหประชาชาติ (FAO)

Product	Test	Limit per g.			
		n	c	m	M
Raw meats					
1. Carcass meat, chilled	APC	5	3	10^6	10^7
2. Edible offal, chilled	APC	5	3	10^6	10^7
3. Carcass meat, frozen	APC	5	3	5×10^5	10^7
4. Boneless meat, frozen (beef, pork, veal, mutton)	APC	5	3	5×10^5	10^7
5. Comminuted meat, frozen	APC	5	3	10^6	10^7
6. Edible offal, frozen	APC	5	3	5×10^5	10^7
Processed meats					
1. Roast beef	<i>Salmonella</i> / 25 g.	20	0	0	-
2. Pate	<i>Salmonella</i> / 25 g.	20	0	0	-
Poultry and poultry products					
1. Cooked poultry meat, frozen; to be reheated before eating (e.g., prepared frozen meals)	<i>Staphylococcus aureus</i>	5	1	10^3	10^4
	<i>Salmonella</i> / 25 g.	5	0	0	-
2. Cooked poultry meat, frozen, ready-to-eat (e.g., turkey rolls)	<i>Staphylococcus aureus</i>	5	1	10^3	10^4
	<i>Salmonella</i>	10	0	0	-

มาตรฐานอาหารทางจุลชีววิทยาตามข้อกำหนดขององค์การอาหารเกษตร
แห่งสหประชาชาติ (FAO)

Product	Test	Limit per g.			
		n	c	m	M
3. Cured and/or smoked poultry meat	<i>Staphylococcus aureus</i>	10	1	10^3	10^4
	<i>Salmonella</i>	10	0	0	-
4. Dehydrated poultry products	<i>Salmonella</i>	10	0	0	-
5. Raw chicken (fresh or frozen), during processing	APC	5	3	5×10^5	10^7
Milk and milk products					
1. Dried milk	APC	5	2	3×10^4	3×10^5
	Total coliforms	5	1	10	10^2
	<i>Salmonella</i> , normal routine	30	0	0	-
	<i>Salmonella</i> , for high-risk population	60	0	0	-
2. Cheese, hard and semi-soft	<i>Staphylococcus aureus</i>	5	0	10^4	-
Egg and products					
Pasteurized liquid, frozen, and dried egg products	APC	5	2	5×10^4	10^6
	Total coliforms	5	5	10	0^3
	<i>Salmonella</i> , routine	30	0	0	-
	<i>Salmonella</i> , for high-risk population	60	0	0	-

มาตรฐานอาหารทางจุลชีววิทยาตามข้อกำหนดขององค์การอาหารเกษตร
แห่งสหประชาชาติ (FAO)

Product	Test	Limit per g.			
		n	c	m	M
Fish and shellfish					
1. Fresh and frozen fish and cold-smoked	APC	5	3	5×10^5	10^7
	<i>Escherichia coli</i>	5	3	11	500
2. Precooked breaded fish	APC	5	2	5×10^5	10^7
	<i>Escherichia coli</i>	5	2	11	500
3. Frozen raw crustaceans	APC	5	3	10^6	10^7
	<i>Escherichia coli</i>	5	3	11	500
4. Frozen cooked crustaceans	APC	5	2	5×10^5	10^7
	<i>Escherichia coli</i>	5	2	11	500
	<i>Staphylococcus aureus</i>	5	0	10^3	-
5. Cooked, chilled, and frozen crabmeat	APC	5	2	10^5	10^6
	<i>Escherichia coli</i>	5	1	11	500
	<i>Staphylococcus aureus</i>	5	0	10^3	-
6. Fresh and frozen bivalve molluscs	APC	5	0	5×10^3	-
	<i>Escherichia coli</i>	5	0	16	-
7. Fresh and frozen fish and cold-smoked	<i>Salmonella</i>	5	0	0	-
	<i>Vibrio parahaemolyticus</i>	5	2	10^2	10^3
	<i>Staphylococcus aureus</i>	5	2	10^3	10^4
	<i>Staphylococcus aureus</i>	5	1	10^3	10^4
8. Precooked breaded fish	<i>Staphylococcus aureus</i>	5	1	10^3	10^4
9. Frozen raw crustaceans	<i>Salmonella</i>	5	0	0	-
	<i>Vibrio parahaemolyticus</i>	5	1	10^2	10^3
	<i>Staphylococcus aureus</i>	5	2	10^3	10^4

มาตรฐานอาหารทางจุลชีววิทยาตามข้อกำหนดขององค์การอาหารเกษตร
แห่งสหประชาชาติ (FAO)

Product	Test	Limit per g.			
		n	c	m	M
10. Frozen cooked crustaceans	<i>Salmonella</i>	10	0	0	-
	<i>Vibrio parahaemolyticus</i>	5	1	10^2	10^3
11. Cooked, chilled, and frozen crabmeat	<i>Vibrio parahaemolyticus</i>	10	1	10^2	10^3
12. Fresh and frozen bivalve molluses	<i>Salmonella</i>	20	0	0	-
	<i>Vibrio parahaemolyticus</i>	10	1	10^2	10^3
Vegetables, fruits, nuts, and yeast					
1. Frozen vegetables and fruits (pH > 4.5)	<i>Escherichia coli</i>	5	2	10^2	10^3
2. Dried vegetables	<i>Escherichia coli</i>	5	2	10^2	10^3
3. Coconut	<i>Salmonella</i>	20	0	0	-
4. Yeast	<i>Salmonella</i>	20	0	0	-
Cereals and cereal products					
1. Cereals	Moulds	5	2	10^2 - 10^4	10^5
2. Soya flours, concentrates, and isolates	Moulds	5	2	10^2 - 10^4	10^5
	<i>Salmonella</i>	5	0	0	-
3. Frozen bakery products (ready to eat) with low acid or high water activity fillings or toppings	<i>Staphylococcus aureus</i>	5	1	10^2	10^4
	<i>Salmonella</i>	20	0	0	-

มาตรฐานอาหารทางจุลชีววิทยาตามข้อกำหนดขององค์การอาหารเกษตร
แห่งสหประชาชาติ (FAO)

Product	Test	Limit per g.			
		n	c	m	M
4. Frozen bakery products (to be cooked) with low acid or high water activity fillings or toppings (e.g., meat pies, pizzas)	<i>Staphylococcus aureus</i>	5	1	10^2	10^4
	<i>Salmonella</i>	5	0	0	-
5. Frozen entrees containing rice or corn flour as a main ingredient	<i>Bacillus cereus</i>	5	1	10^3	10^4
6. Frozen and dried products	<i>Staphylococcus aureus</i>	5	1	10^2	10^4
	<i>Salmonella</i>	5	0	0	-
Cocoa, chocolate and confectionery					
1. Cocoa	<i>Salmonella</i>	10	0	0	-
2. Chocolate and other confectionery	<i>Salmonella</i>	10	0	0	-
Formulated foods					
1. Coated or filled, dried shelf-stable biscuits	Total coliforms	5	2	10	10^2
	<i>Salmonella</i>	30	0	0	-
2. Dried and instant products reconstitution	APC	5	1	10^4	10^5
	Total coliforms	5	1	10	10^2
	<i>Salmonella</i>	60	0	0	-

มาตรฐานอาหารทางจุลชีววิทยาตามข้อกำหนดขององค์การอาหารเกษตร
แห่งสหประชาชาติ (FAO)

Product	Test	Limit per g.			
		n	c	m	M
3. Dried products requiring heating to boiling before consumption	APC	5	3	10^5	10^6
	Total coliforms	5	3	10	10^2
	<i>Salmonella</i>	15	0	0	-
Bottled water					
Non-carbonated natural mineral waters and bottled non-carbonated waters, not classified as mineral waters	Total coliforms	5	0	0 ^a	a

APC = Aerobic plate count ^a Limit per 250 ml.

กรมวิชาการเกษตร

**มาตรฐานอาหารทางจุลินทรีย์ของสินค้านำเข้าประเทศออสเตรเลีย
(ประกาศใช้ August 1992)**

Food	Analyses	Limits per g.
Crustaceans - (cooked & frozen) including cooked peeled prawns	<i>E. coli</i>	9
	Std Plate Count	10^5
	<i>Salmonella</i>	nd
	<i>Staph. Enterotoxin</i>	nd
	<i>Vibrio parahaemolyticus</i>	1×10^2
Crustaceans - (cooked & chilled) including cooked peeled prawns	<i>E. coli</i>	10
	Std Plate Count	10^6
	<i>Salmonella</i>	nd
	<i>Staph enterotoxin</i>	nd
	<i>Vibrio parahaemolyticus</i>	1×10^2
Molluaca ready for consumption oysters, mussels clams, cockles scallops etc.	<i>E. coli</i>	2.5
	Std Plate Count	1×10^5
Marinara mix	<i>E. coli</i>	11
	Std Plate Count	5×10^5
	<i>Salmonella</i>	nd
Mushrooms (canned)	<i>Staph. Enterotoxin</i>	nd
Pasta products containing egg	<i>Staph enterotoxin</i>	nd
Pepper	<i>Salmonella</i>	nd
Mussels	<i>Listeria monocytognes</i>	nd
Smoked vacuum packed fish	<i>Listeria monocytognes</i>	nd
Paprika	<i>Salmonella</i>	nd
Canned tomatoes and tomato products	Mould (Howard Mould Count)	50%

มาตรฐานอาหารทางจุลินทรีย์ของสินค้านำเข้าประเทศออสเตรเลีย
(ประกาศใช้ August 1992)

Food	Analyses	Limits per g.
I.G.F. Whole baby corn	Standard Plate Count	1×10^5
	Total Coliform Count	1×10^2
	<i>Staphylococcus aureus</i>	10
	<i>Staphylococci</i>	1×10^2
	<i>Salmonella</i> /25g.	nd
	<i>Listeria monocytogenes</i> /25g.	nd
	<i>E. coli</i>	10
	Yeast & Moulds	1×10^2

nd = Not detected

กรมวิชาการเกษตร

เกณฑ์คุณภาพทางจุลชีววิทยาของอาหารและภาชนะสัมผัสอาหาร
กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

อาหาร	เชื้อจุลินทรีย์	ค่ากำหนดต่อกรัมอาหาร (น้อยกว่า)
1.อาหารดิบ		
หมายถึงอาหารที่ยังบริโภค	MPN <i>E. coli</i>	50
ไม่ได้ ต้องผ่าน การทำสุก	<i>S. aureus</i>	200
หรือการเตรียมด้วย	<i>B. cereus</i>	200
กรรมวิธีใด ๆ ก่อนบริโภค	<i>V. parahaemolyticus</i>	200
ได้แก่ เนื้อสด ปลาสด	<i>C. perfringens/0.01g.</i>	ไม่พบ
ไส้กรอกอีสานดิบ ปลาแห้ง	<i>Salmonella/25g.</i>	ไม่พบ
และเนื้อเค็มดิบ ไข่	<i>V. cholerae/25g.</i>	ไม่พบ
เครื่องแกง เป็นต้น		
2.อาหารพร้อมบริโภค		
2.1 อาหารดิบที่เตรียมหรือปรุงในสภาพบริโภคได้ทันที		
2.1.1 ผัก ผลไม้ ที่ล้างแล้ว		
สลัด ส้มตำ เป็นต้น	ยีสต์	1×10^4
	รา	500
	MPN <i>E. coli</i>	10
	<i>Salmonella/ 25g.</i>	ไม่พบ
2.1.2 อาหารทะเลที่		
เตรียมเพื่อบริโภคดิบ	จุลินทรีย์รวม	1×10^6
	MPN Fecal coliforms	20
เช่น ปลา กุ้ง ปลาหมึก	<i>S. aureus</i>	100
หอยดิบ เป็นต้น	<i>B. cereus</i>	100
	<i>V. parahaemolyticus</i>	100
	<i>C. perfringens/0.01g.</i>	ไม่พบ
	<i>Salmonella/25g.</i>	ไม่พบ
	<i>V. cholerae</i>	ไม่พบ

เกณฑ์คุณภาพทางจุลชีววิทยาของอาหารและภาชนะสัมผัสอาหาร
กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

อาหาร	เชื้อจุลินทรีย์	ค่ากำหนดต่อกรัมอาหาร (น้อยกว่า)
2.2 อาหารที่ผ่านการรมวิธีหรือปรุงสุกแล้ว		
2.2.1 ผักผลไม้ตอง	ยีสต์	1×10^4
แช่ฮิม แห้ง	รา	500
	MPN <i>E. coli</i>	3
	<i>Salmonella</i> /25g.	ไม่พบ
2.2.2 อาหารหมักพื้น	จุลินทรีย์รวม	1×10^4
เมืองที่เป็นผลิตภัณฑ์	รา	500
ยีสต์จากสัตว์ ได้แก่	MPN <i>E. coli</i>	10
แหนม กะปิ ปลาจ๋า	<i>S. aureus</i>	100
ปลาจ่อม ส้มผัก บูด เป็นต้น	<i>B. cereus</i>	100
	<i>C. perfringens</i> /0.01g.	ไม่พบ
	<i>Salmonella</i> /25g	ไม่พบ
	พยาธิ	ไม่พบ
2.2.3 อาหารปรุงสุก	จุลินทรีย์รวม	1×10^6
ทั่วไป ได้แก่ อาหาร	MPN <i>Coliforms</i>	500
ปรุงสำเร็จ (ประเภท	MPN <i>E. coli</i>	3
ข้าวแกง) ก๋วยเตี๋ยว	<i>S. aureus</i>	100
ขนมจีน ยำ น้ำพริกจิ้ม	<i>B. cereus</i>	100
ไส้กรอก หมูยอ ปูอัด	<i>C. perfringens</i> /0.01g.	ไม่พบ
cold meats ปลาหมึก	<i>V. parahaemolyticus</i> /25g.	ไม่พบ
ปรุงรส ขนมผลไม้กวน เป็นต้น	<i>Salmonella</i> /25g.	ไม่พบ

เกณฑ์คุณภาพทางจุลชีววิทยาของอาหารและภาชนะสัมผัสอาหาร
กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

อาหาร	เชื้อจุลินทรีย์	ค่ากำหนดต่อกรัมอาหาร (น้อยกว่า)
3. อาหารปรุงสุกแล้วแช่เย็นหรือแช่แข็งต้องอุ่นก่อน		
บริโภค ได้แก่ พืชฯ สมุนไพร ซาลาเปา ลูกชิ้น เป็นต้น		
3.1 แช่เย็น	จุลินทรีย์รวม	1×10^5
	MPN Coliforms	500
	MPN <i>E. coli</i>	3
	<i>S. aureus</i>	100
	<i>B. cereus</i>	100
	<i>C. perfringens</i> /0.01g.	ไม่พบ
	<i>V. parahaemolyticus</i> /25g.	ไม่พบ
3.2 แช่เยือกแข็ง	จุลินทรีย์รวม	1×10^5
	MPN Coliforms	100
	MPN <i>E. coli</i>	3
	<i>S. aureus</i>	50
	<i>B. cereus</i>	50
	<i>C. perfringens</i> /0.01g.	ไม่พบ
	<i>V. parahaemolyticus</i> /25g.	ไม่พบ
4. เครื่องดื่มหาบเร่แผงลอย	ยีสต์	1×10^3
	รา	100
	MPN Coliforms/100g.	20
	MPN <i>E. coli</i> /100g.	2
	<i>S. aureus</i>	ไม่พบ

เกณฑ์คุณภาพทางจุลชีววิทยาของอาหารและภาชนะสัมผัสอาหาร
กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

อาหาร	เชื้อจุลินทรีย์	ค่ากำหนดต่อกรัมอาหาร (น้อยกว่า)

	<i>C. perfringens</i>	ไม่พบ

	<i>Salmonella</i> /50g	ไม่พบ

5. ภาชนะสัมผัสอาหาร

จุลินทรีย์รวม/ชิ้นภาชนะ	1×10^3

หมายถึง อุปกรณ์ในการ
บริโภคอาหาร ได้แก่ จาน
ชาม ช้อน แก้วน้ำ เป็นต้น

หมายเหตุ

1. ชนิดจุลินทรีย์ที่ตรวจขึ้นกับวัตถุประสงค์การส่งตรวจ ชนิดอาหาร และ
กรรมวิธีการผลิต
2. วิเคราะห์จำนวนจุลินทรีย์ ยีสต์และราต่อกรัม ใช้วิธี Standard Plate
Count หรือวิธี Pour Plate
3. วิเคราะห์ Coliforms และ *E. coli* ใช้วิธี MPN. สำหรับอาหารใช้
ตาราง 3 (0.1 มล., 0.01 มล. และ 0.001 มล.) และเครื่องต้มใช้
ตาราง 5 (10 มล., 1 มล. และ 0.1 มล.)
4. วิเคราะห์เชื้อโรคอาหารเป็นพิษต่อกรัม ใช้วิธี Surface Spread Plate
5. เกณฑ์ตัดลินของภาชนะสัมผัสอาหาร ใช้จำนวนจุลินทรีย์ต่อชิ้นภาชนะ
ซึ่งวิเคราะห์โดยวิธี Standard Plate Count

มาตรฐานด้านจุลชีววิทยา สำหรับสินค้าปศุสัตว์
(ประกาศใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2543)

อาหาร	เชื้อจุลินทรีย์	ค่ากำหนด
อาหารดิบ		
Frozen / Chilled Meat	Total Plate Count (cfu./ gm) at 30°C	$\leq 0.5 \times 10^5$
	MPN Coliform (org./ g)	$\leq 5,000$
	MPN <i>E coli</i> (org./ g)	≤ 20
	<i>Stap. aureus</i> (cfu./g)	≤ 100
	Faecal Strep.(cfu./g)	$\leq 1,000$
	<i>Salmonella sp.</i> (in 25 g)	N
	Yeasts / Molds (cfu/g)	**
อาหารสุก		
Heat – Treated Meat Products	Total Plate Count (cfu./gm) at 30°C	$\leq 1.0 \times 10^5$
	MPN Coliform (org./g)	
	<i>E. coli</i> (in 0.3 g)	N
	<i>Clostridium perfringens</i> (in 0.2 g)	N
	<i>S. aureus</i> (in 0.1 g)	N
	Faecal strep (in 0.01 g)	N
	<i>Salmonella</i> (in 25 g)	N
Yeasts / Molds (cfu /g)	≤ 100	
อาหารกระป๋อง		
Canned Food & Pouch	Total Count aerobic	N
	Total Count anaerobic	N
	MPN Coliform (in 0.3 g)	N
	<i>E. coli</i> (in 0.3 g)	N
	<i>Staphylococcus aureus</i> (in 0.1 g)	N
	<i>Samonella spp</i> (in 25 g)	N
	<i>Clostridium perfringens</i> (in 0.1 g)	N
	<i>Clostridium botulinum</i> (in 0.1 g)	N
	Flat Sour Bacteria	N
	น้ำ & น้ำแข็ง	
Water & Ice	Total bacterial Count at 22°C (cfu./ml)	≤ 100

มาตรฐานด้านจุลชีววิทยา สำหรับสินค้าปศุสัตว์
(ประกาศใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2543)

อาหาร	เชื้อจุลินทรีย์	ค่ากำหนด
	Total bacterial Count at 37 °C (cfu./ml)	≤ 10
	MPN Coliform (org/ 100 ml.)	≤ 1
	MPN Faecal coliforms (org/ 100 ml.)	≤ 1
	Sulfide reducing Clostridia (spore/20 ml.)	N
	Pathogenic Staphylococci (cfu/100 ml.)	N
	Faecal Streptococci (cfu/ 100 ml.)	N
	<i>Salmonella</i> (org/ 100 ml.)	N
อาหารทิ้งสำเร็จรูปปะหมี	TTC (cfu / g)	≤ 1.0x10 ⁴
	<i>E. coli</i> (org./ g)	N
	<i>Salmonella spp.</i> (in 25 g)	N
	<i>Clostridium perfringens</i> (in 0.01 g)	N
	<i>Staphylococcus aureus</i> (in 0.1 g)	N
	Yeast / Molds (cfu / g)	≤ 100
ถั่วเขียว, ถั่วงี้อ, เส้นหมี,	TTC (cfu./g)	≤ 3.0x10 ⁴
วุ้นเส้น	MPN <i>coli</i> (org./ g)	N
	<i>Salmonella spp.</i> (in 25 g)	N
	<i>Clostridium perfringens</i> (in 0.01 g)	N
	<i>Staphylococcus aureus</i> (in 0.1 g)	N
	Yeast / Molds (cfu / g)	≤ 100
เครื่องปรุง	TTC (cfu./ g)	≤ 5.0x10 ⁵
	MPN <i>E. coli</i> (org./g)	N
	<i>Salmonella spp.</i> (in 25 g)	N
	<i>Clostridium perfringens</i> (in 0.01 g)	N
	<i>Staphylococcus aureus</i> (in 0.1 g)	N
	Yeast / Molds (cfu./ g)	≤ 100
ไส้กรอก, ลูกชิ้น, กุนเชียง	TTC (cfu./ g)	≤ 1.0x10 ⁵
	MPN <i>E. coli</i> (in 0.3 g)	N
	<i>Salmonella spp.</i> (in 25 g)	N
	<i>S. aureus</i> (in 0.1 g)	N

มาตรฐานด้านจุลชีววิทยา สำหรับสินค้าปศุสัตว์
(ประกาศใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2543)

อาหาร	เชื้อจุลินทรีย์	ค่ากำหนด
ไข่ Non pasteurized	<i>C. perfringens</i> (cfu./0.2 g)	N
	TTC (cfu./ g)	$\leq 5.0 \times 10^4$
	Coliform (org./g)	$\leq 1,000$
	<i>E. coli</i> (org./ 0.3 g)	N
	<i>Salmonella</i> (in 25 g)	N
	<i>Staphylococcus aureus</i> (in 0.01 g)	N
ไข่ Pasteurized และ ไข่ผง	Heat resistant bact	**
	TTC (cfu./ g)	$\leq 5.0 \times 10^4$
	Coliform (org./g)	N
	<i>E. coli</i> (org./0.3 g)	N
	<i>Salmonella</i> (in 25 g)	N
	<i>Staphylococcus aureus</i> (in 0.01g)	N
	Heat resistant bact (cfu./g)	≤ 10

กรมวิชาการเกษตร

มาตรฐานเฉพาะสินค้าปศุสัตว์สำหรับการส่งออก
(ประกาศใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2543)

อาหาร	เชื้อจุลินทรีย์	ค่ากำหนด
<u>ประเทศออฟริกาใต้</u>		
เนื้อ CCM	Total Count at 30 °C (cfu/g)	$\leq 1.0 \times 10^6$
	MPN Coliform (org./g)	$\leq 1.0 \times 10^4$
	MPN <i>E. coli</i> (org./g)	$\leq 20 \times 10^3$
	<i>Stap. aureus</i> (cfu./g)	$\leq 1.0 \times 10^4$
	Faecal strep (cfu./g)	**
	<i>Salmonella sp.</i> (in 25 g)	<i>S. enteritidis, S. typhi</i> : Not detected. sp. $\leq 1.0 \times 10^2$
เนื้อ อื่นๆ	Total Count at 30 °C (cfu./g)	**
	MPN Coliform (org./g)	**
	MPN Faecal coli (org./g)	**
	<i>S. aureus</i> (cfu./g)	**
	Faecal strep (cfu./g)	**
	<i>Salmonella sp.</i> (in 25 g)	<i>S. enteritidis, S. typhi</i> : Not detected, sp. $\leq 1.0 \times 10^2$
<u>ประเทศฮ่องกง</u>		
อาหารสำหรับรับประทานดิบ	Total Count at 30 °C (cfu./g)	$\leq 1.0 \times 10^5$
	MPN Coliform (org./g)	**
	MPN Faecal coli (org./g)	$\leq 2.0 \times 10^3$
	<i>S. aureus</i> (cfu./g)	$\leq 2.0 \times 10^3$
	Faecal strep (cfu./g)	≤ 20
	<i>Salmonella sp.</i> (in 25 g.)	N
<u>ประเทศเกาหลี</u>		
อาหารสำหรับรับประทานดิบ	<i>Salmonella enteritidis</i> (group D) is not Detected in 25	
	<i>Salmonella enteritidis</i> (group D) and/or	
	<i>S.typhimurium</i> (group B) are not detected in 25 g	

มาตรฐานเฉพาะสินค้าปศุสัตว์สำหรับการส่งออก
(ประกาศใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2543)

อาหาร	เชื้อจุลินทรีย์	ค่ากำหนด
ประเทศประชาคมยุโรป		
เนื้อสัตว์ดิบ	Total Count at 30 °C (cfu/g)	$\leq 5.0 \times 10^5$
	MPN Coliform (org./g)	**
	MPN Faecal coli (org./g)	≤ 100
	<i>S. aureus</i> (cfu./g)	≤ 100
	Faecal Strep (cfu./g)	**
	<i>Salmonella</i> sp. (in 25g)	Styphi <i>S.paratyphi</i> , <i>S.enteritidis</i> :
		Not detected
เนื้อสัตว์ดิบแปรรูป	Yeasts/ Molds (cfu./ g)	$\leq 5.0 \times 10^5$
	Total Count at 30 °C (cfu/g)	5,000
	MPN Coliform (org./g)	≤ 20
	MPN Faecal coli (org./g)	≤ 100
	<i>S. aureus</i> (in 0.01 g)	**
	Faecal Strep (in 0.1 g)	Styphi, <i>S.paratyphi</i> , <i>S.enteritidis</i> :
		Not detected
ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ผ่าน ความร้อน	Yeasts/ Molds (cfu./ g)	**
	Stap enterotoxin	N
	Total Count at 30 °C (cfu/g)	$\leq 1.0 \times 10^6$
	MPN Coliform (org./g)	**
	MPN <i>E. coli</i> (org./g)	≤ 20
	<i>Clostridium perfringens</i> (org./g)	≤ 10
	<i>Stap. aureus</i> (in 0.01 g)	≤ 20
	Faecal Strep (in 0.1g)	**
	<i>Salmonella</i> sp. (in 25 g)	N
	Yeasts/ Molds (cfu./g)	≤ 100
	Stap enterotoxin	N
	<i>Listeria</i> sp. In 25 g	N

หมายเหตุ N = ตรวจไม่พบ ** ไม่ได้กำหนดมาตรฐาน TTC = Total Count at 35°C

บรรณานุกรม

- พ้องสมุด 2543. ประกาศกรมปศุสัตว์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานด้าน จุลชีววิทยาสำหรับสินค้าปศุสัตว์. กรมปศุสัตว์ กรุงเทพฯ.
- เพ็ญศรี รอดมา, 2538. เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่อง การวิเคราะห์เชื้อ *Salmonella* spp., *Listeria monocytogenes* และ *Bacillus cereus* ในการส่งออก. จัดโดย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ณ กรมวิทยาศาสตร์ การแพทย์ ยศเส วันที่ 13-15 มิถุนายน 2538.
- วรรณภา ชูฤทธิ์ และคณะ, 2531. จุลินทรีย์ของผลิตภัณฑ์เกษตร 2. ภาควิชา อุตสาหกรรมเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ
- สุทธิพันธ์ สารสมบัติ, อิมมูโนวิทยา. โรงพิมพ์อักษรสมัย ถนนราชบพิธ กรุงเทพฯ.
- AGIS., 1992. Food Covered by The Imported Food, Program October 1992. Austration Government Analytical Laboratory, Canberra, Australia.
- FAO, 1992. Manual of Food Quality control 4, Rev. 1 Microbiological analysis, FAO, Rome, Italy.
- FDA., 1998. Bacteriological Analytical Manual, 8 Th. Edition Revision A. AOAC International Gaithersburg, MD, USA.
- FraZier, W.C. 1967. Food Microbiology, second edition. Mc Graw-hill Book Company, USA.
- IAMFES, 1988. Procedures to Investigate Foodborne Illness, Fourth Edition. International Association of Milk, Food and Environmental Sanitarians, INC, 502E, Lincoln Way, Ames, Iowa USA.
- ICMSF, 1986. Micro-organisms in Foods, Second Edition, The International Association of Microbiological Societies, University of Toronto Press, Canada.
- Vanderzant, C.,D.,F. Splittstoesser, 1992. Compendium for the Microbiological Examination of Foods, 3 rd, Edition, APHA Washington, DC.

